СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.10, 17.48, 11.38;
Віцебск — 6.01, 17.38, 11.37;
Магілёў — 5.59, 17.38, 11.39;
Гомель — 5.58, 17.33, 11.35;
Гродна — 6.27, 18.01, 11.34;
Брэст — 6.25, 18.05, 11.40.

МЕСЯЦ:
Маладзік 26 верасня

ІМЯНІНЫ:
Арыядны, Соф'і, Ірыны.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

1 КАСТРЫЧНІКА 1992 г.
чацвер, № 197 (21975)

РОЗГАЛАС

СТРАТЫ ІДУЦЬ НА МІЛЬЁНЫ

МІНСК. Паводле даных Мінскстата, за восем месяцаў бягучага года страты рабочага часу на прамысловых прадпрыемствах сталіцы Беларусі склалі больш мільёна чалавека-дзён. З-за адсутнасці матэрыяльных рэсурсаў на Мінскім аўтамабільным заводзе страчана 196,5 тысячы чалавека-дзён, на заводзе імя Дзяржынскага — 139,5, Мінскім трактарным заводзе — 77,8 тысячы.

Няспечасовая падача электраэнергіі паслужыла прычынай страты толькі на эксперыментальна-фурнітурным заводзе 557 чалавека-дзён. А вось адмовы пастаўшчыкоў ад заключэння дагавораў прывялі да страты 184,6 тысячы чалавека-дзён у маштабах горада.

У цэлым па Мінску падзенне аб'ёму вытворчасці тавараў народнага спажывання з-за сыравіннай незабяспечанасці склала 4.496,9 мільёна рублёў. Асабліва моцнае яно на трактарным (428,3 мільёна рублёў) і маторным заводах (302,5 мільёна).

Кожны шукае выгады

ТАЛАЧЫН (Т. Махтадуй). Згодна з планам, крухмальнаму заводу трэба сёлета закупіць 8.450 тон бульбы. Нарыхтоўка сыравіны ідзе марудна. На сённяшні дзень ад насельніцтва, мясцовых калгасаў і саўгасаў, а таксама Аршанскага, Круглянскага, Дубровенскага раёнаў паступіла каля 4.000 тон клубняў. А ўборка бульбы ўжо практычна завершана.

Галоўная прычына ў тым, што бульба на заводзе прымаецца па 8 рублёў за кілаграм і многія імкнуцца прытрымаць яе і збыць больш выгадна. Таму тут і няма прывычных восеньскіх чэргаў. Ёсць ужо прагнозы, што прадпрыемства не нарыхтуе запланаванай колькасці бульбы.

«МАЛОЧНЫЯ РЭКІ»
ЦЯКУЦЬ З БРЭСТЧЫНЫ ЗА МЯЖУ

Не чакаючы падпісання дагавораў паміж лідэрамі і ўрадамі аб таваразвароце, брастаўчане ажыццяўляюць яго самастойна. На смаленскіх і бранскіх паяздах з Брэстчыны едуць харчаванне і тавары народнага спажывання. Мясцовыя дзялкі купляюць масла, мяса, сыр, вэнджаніну партыямі і прадаюць гэта ў гарадах Расіі, — натуральна, намнога даражэй. Праверкай, праведзенай органамі ўнутраных спраў у Бярозе, устаноўлена, што з горада ў дзень перапраўляецца ад 5 да 8 тысяч тон мясамалочных вырабаў. Праклалі палешукі маршруты ў Сярэднюю Расію. Туды возяць акрамя прадуктаў тканіну, адзенне і абутак з Польшчы. Кажуць, адна такая паездка «сярэднюму» ваяжору прыносіць 30—50 тысяч «драўляных».

Святлана ЯСКЕВІЧ.
(РІД).

Цешча давяла!

Аб балбатлівасці жанчын ходзяць легенды. Тым не менш самым балбатлівым у свеце аказаўся 27-гадовы рыбак з невялікага ірландскага горада Рослэр. Ён выйграў першы прыз у спаборніцтве «балбатуноў», размаўляючы запар пяцьдзесят гадзін. Сведкі сцвярджаюць, што галоўнай тэмай маладога чалавека былі канфлікты з цешчай.

ЗМОВА СУПРАЦЬ «ЗАЙЦАЎ»

У верасні мінскія кантралёры на гарадскім грамадскім транспарце ўзяліся пераловіць у горадзе ўсіх «зайцаў». Непрыемнае здзіўленне выклікала раней з'яўленне такіх «паляўнічых» у тралейбусе, аўтобусе або трамваі. Аднак цяпер стала прывычнай з'явай. Відаць, паляўнічыя сезоны бываюць не толькі ў аматараў дзічыны, але і ў «збіральнікаў» храбустчыкаў. Нічым іншым такую нечаканую актыўнасць растлумачыць нельга. Паводле даных упраўлення транспартнай міліцыі за 9 месяцаў гэтага года ў грамадскім транспарце Мінска затрымана 24.536 безбілетнікаў.

Юрый ЛЯШКЕВІЧ.

СЕЗОН ПАЖАРАЎ АДЫХОДЗІЦЬ

Паводле звестак рэспубліканскай службы пажаратушэння, за мінулыя дні ў Беларусі зафіксавана 87 пажараў з агульным уронам у 707 тысяч рублёў. Агнём знішчана 200 тон сена, 57 будынкаў, 8 адзінак аўтатранспарту.

Аднак лясы сталі гарэць менш. За два дні пажарныя выязджалі «па прыродзе» ўсяго 28 разоў, у асноўным у Гомельскай вобласці. (Для прыкладу: летам штодзённа фіксавалася каля 400 лясных пажараў).

БелаПАН.

Задыхнуліся ў дыме...

Як паведаміла рэспубліканская служба пажаратушэння, за 28 верасня зарэгістравана 24 пажары. Агнём знішчана 13 будынкаў, 130 тон [illegible], 2 адзінкі тэхнікі.

У адным з інтэрнатаў Рагачова ў дыме задыхнулася дзяўчынка 2 гадоў, а яе трохгадовая сястра даставлена ў рэанімацыю.

БелаПАН.

БОЛЬШ ЗА ЎСІХ ПАШАНЦАВАЛА КОШКАМ

Усё больш узнікае ў рэспубліцы грамадскіх арганізацый, якія атрымалі юрыдычны статус. Людзі аб'ядноўваюцца па палітычных поглядах, прафесіянальных і аматарскіх інтарэсах.

Нядаўна ў Міністэрстве юстыцыі рэспублікі зарэгістраваны чарговы клуб аматараў кошак, які называецца «Фелінолаг». Відаць, усё ж не настолькі дыяметральна процілеглыя мэты і інтарэсы «кашачых» клубаў, каб перашкодзіць аб'яднанню ў адзін. Але гэта, як кажуць, не наша справа.

У другой палове верасня афармілі свае аб'яднанні беларускія [illegible] «Беларусь — Новы Свет» і «Рух за тэрытарыяльнае самакіраванне».

Яна ВЕРАСЕНЬ.
(БелаПАН).

Танна, але няякасна і неразумна

ВІЦЕБСК. Як высветлілася, жадаючых паехаць на ўборку лёну праз цэнтр занятасці насельніцтва столькі, што іх адпраўляць няма куды — калгасы не ў стане прыняць такую вялізную «працоўную армію». Кожны дзень цэнтр накіроўвае на палеткі 200—350 чалавек. Яшчэ столькі ж жадаючых застаецца ў горадзе. Паехаць на ўборку бульбы ўжо сёння гатовы 500 віцьблян, якія страцілі работу, але калгасы не бяруць ніводнага — больш выгадна прымаць студэнтаў, якім можна менш плаціць. Лагічна паўстае пытанне: а ці не лепш пакінуць моладзь вучыцца, а прадаставіць магчымасць зарабіць тым, хто звяртаецца ў цэнтр занятасці, — бо іх больш чым дастаткова?

ЖЫЦЦЁ ТАНЮШЫ НА ВАЛАСКУ

Энцэфаліт у Беларусі — з'ява нячастая. Але, на жаль, магчымая. Такі дыягназ паставілі маленькай жыхарцы Віцебска Тані Петрачэнка (дзяўчынцы два гады сем месяцаў), і з такім дыягназам пасля першых праяўленняў хваробы яна жыве ўжо амаль тры месяцы, што таксама рэдкасць.

Мясцовыя медыкі, якія змагаліся за жыццё Тані, сказалі сваякам, што ўсё, што змаглі, яны зрабілі. У адчаі маці і бабуля Танюшы месяц назад звярнуліся за дапамогай да настаяцеля Свята-Пакроўскай царквы Віцебска айца Мікалая напярэдадні яго ад'езду ў Германію. Перадалі неабходныя медыцынскія звесткі. Адказ з Германіі быў абнадзейлівым. Там бяруцца зрабіць аперацыю і падлячыць дзіця. Натуральна, не бясплатна. І плаціць прыйдзецца ў марках.

З дня на дзень невялікая сям'я Танюшы—мама і бабуля — чакаюць выкліку за мяжу. Але грошай пакуль узяць няма дзе. У поўным адчаі яны звярнуліся да журналістаў: дапамажыце, напішыце пра нашу бяду, можа знойдуцца людзі, якія дадуць грошы і дапамогуць выратаваць дзіця? Часу застаецца вельмі мала. Жыццё Тані на валаску.

Для тых, хто зможа хоць чым-небудзь дапамагчы, паведамляем нумары рахункаў у банках Мінска і Віцебска: карэспандэнцкі рахунак № 520073610/048, Віткамбанка ў Знешэканомбанку г. Мінска. Петрачэнка Таццяне Ігараўне, НФА 1508011701 р/р 706711493 і валютны рахунак № 061070778 у Віткамбанку г. Віцебска.

Адская машына для банка

На шэсць гадзін вымушаны былі спыніць сваю работу 230 супрацоўнікаў упраўлення акцыянерна-камерцыйнага таварыства «Прамбудбанка». У 9.20 раніцы сюды пазваніў невядомы і расказаў аб закладзеным у будынку выбуховым прыстасаванні. Усе супрацоўнікі былі тэрмінова эвакуіраваны, будынак апусцеў. На шчасце, сапёры бомбы не знайшлі.

«ПОЛЕ ФЕРМЕРА»—У ПАЛАЦЫ КУЛЬТУРЫ

Беларуская сялянская партыя ўключылася ў працу па падрыхтоўцы рэспубліканскага свята «Поле фермера», якое плануецца правесці 1 лістапада ў Палацы культуры і тэхнікі Мінскага аўтазавода. Праграма свята будзе складацца з выставы фермерскай тэхнікі, кірмашу-продажу прадукцыі фермераў і канцэртнай часткі.

Свята, як мяркуецца, павінна засведчыць, што фермерства на Беларусі робіць хоць і першыя, але даволі ўпэўненыя крокі. Дарэчы, у ролі арганізатараў, акрамя ўжо згаданай БСП, выступіць Беларускі сялянскі саюз.

Алесь ЛІПАЙ.
(БелаПАН).

«Эмануіл» апранае бедных

Хрысціянскай дабрачыннай місіяй міласэрнасці евангельскіх хрысціян-баптыстаў «Эмануіл» ў Кобрыне адкрыты магазін для бедных. Пакуль ён прапаноўвае паношанае адзенне замежнай вытворчасці, якое прапанавалі нямецкія партнёры ў якасці часткі аплаты за перавозныя работы, якія ажыццяўляла місія ў Германіі. Тое-сёе ў магазіне можна набыць нават бясплатна. Вось толькі яго работнікі не без падстаў апасаюцца, як бы частка гэтага адзення не апынулася потым на мясцовым базары.

Рыгор ПАЛЯШУК.
(БелаПАН).

ЦАНА—КАПЕЙКА.
І НЕ ТОЛЬКІ Ў БАЗАРНЫ ДЗЕНЬ

Да пяці газет, якія кожны дзень выходзяць у горадзе над Пінай, дабавілася яшчэ адна. Выйшаў з друку першы нумар штотыднёвіка «Дзелавы Пінск». Заснавальнікам газеты стала прыватная камерцыйная фірма «Калібры».

Кошт нумара — усяго адна капейка. Але, зразумела, ніводная камерцыйная фірма цярпець страты не будзе. Увесь сакрэт тут у магчымасці даваць рэкламу малога бізнесу, дапамагаць друкаваным словам прадпрымальнікам. Дарэчы, на сёння ў Пінску створана 226 малых прадпрыемстваў, 45 кааператываў, акрамя таго, каля 3 тысяч чалавек маюць патэнты на права займацца індывідуальнай працоўнай дзейнасцю.

І ў Паўднёвай Амерыцы цікавяцца нашай бульбай

Вядомы спецыяліст-бульбавод з Перу, член Міжнароднага цэнтра бульбаводства спадар Трагніту наведаў Інстытут генетыкі і цыталогіі Акадэміі навук Беларусі. Цікавасць вучонага тлумачыцца проста — па яго словах, нашы спецыялісты дасягнулі важкіх поспехаў у даследаванні генетыкі бульбы.

Выпуск «Розгаласа» рыхтавалі: Уладзімір Здановіч, Ігар Карней, Аляксандр Коктыш, Станіслаў Сулкоўскі, Ігар Шчучэнка.

Славуты Варшаўскі мост, які злучае беларускую і польскую землі, набыў новае імя. Цяпер ён называецца «Міжнародны мост міру Шры Чынмоя». Мост увайшоў у лік 500 помнікаў на планеце Зямля грамадзяніну Індыі Шры Чынмою, які ўдастоіўся ганаровага звання «Міжнародны пасол міру». Гэты чалавек усё жыццё прысвяціў усталяванню прынцыпаў згоды, гармоніі і росквіту дзеля нашай агульнай будучыні.

НА ЗДЫМКАХ: герб суверэннай Беларусі замест прывычнага герба былога СССР абазначае цяпер граніцу нашай рэспублікі; на мосце імя Шры Чынмоя. Мяркуецца, што з адкрыццём новых пагранічных пераходаў мост змогуць перасякаць пешыя турысты.

Фота Эдуарда КАБЯКА. (БЕЛІНФАРМ).

СПЕЦЫЯЛЬНА ДЛЯ «ЗВЯЗДЫ»

МІНІСТР УНУТРАНЫХ СПРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ УЛАДЗІМІР ЯГОРАЎ:

«Настаў час уступаць у бліжні бой з карупцыяй»

— Уладзімір Дзям'янавіч, нядаўнюю пастанову Савета Міністраў РБ «Аб сур'ёзных недахопах у рабоце дзяржаўных і гаспадарчых органаў, службовых асоб па абароне эканамічных інтарэсаў рэспублікі» называюць «залпам па карупцыі».

— Такая пастанова павінна была з'явіцца ўжо даўно. І тое, што яна з'явілася, не ёсць нешта незвычайнае. Праблемы ліцэнзавання, бартэрныя здзелкі, каляровыя металы, нафтапрадукты, мытня — увесь гэты комплекс праблем наша міністэрства бачыць ужо не першы месяц. Больш таго, у пачатку гэтага года з выконваючым абавязкі Генеральнага пракурора рэспублікі мы накіроўвалі матэрыялы аб найбольш злачынных праявах у сферы эканомікі.

Вы разумееце, не па кожнаму дзеянню мы можам прымаць адпаведнае рашэнне — няма належнай прававой базы. Вось мы ўжо пачынаем лічыць залпы па карупцыі, але ніхто не можа пакуль даць яснага і грунтоўнага азначэння паняццю самой карупцыі. Фактычна мы дзейнічалі і дзейнічаем на інтуітыўным узроўні.

Апублікаваная пастанова Саўміна падтрымала распрацоўку патрэбных заканадаўчых актаў, але трэба ўжо неадкладна рабіць наступныя прававыя крокі: вызначыцца з такімі з'явамі ў эканоміцы, як ілжэпрадпрымальніцтва, падманнае банкруцтва, камерцыйны подкуп, атрыманне незаконнай узнагароды, вызваленне службовых асоб ад крымінальнай адказнасці і шэраг іншых. Дагэтуль не зразумела, ці могуць дзяржаўныя структуры абараняць інтарэсы недзяржаўных камерцыйных структур, ці трэба патрабаваць у чыноўнікаў любога, нават самага высокага рангу, дэкларацыю аб даходах пры назначэнні на пасаду ці пры іншых абставінах. У нас жа часта бывае так: рыльца ўжо ў пушку, а «займаемай пасадзе адпавядае».

— На вашу думку, наколькі поўна ахапіла пастанова падвергнутыя эпідэміі «чорнага» прадпрымальніцтва міністэрствы і ведамствы?

— Мала, амаль нічога не было сказана пра гандаль, сферу абслугоўвання, асобныя прамысловыя прадпрыемствы, ахову здароўя, дзе таксама далёка не ўсё так добра, як можа здацца на першы погляд.

Але добра тое, што ў пастанову быў уключаны пункт аб распрацоўцы правіл вядзення гандлёвай дзейнасці, бо тут пачала праяўляцца ўжо сапраўдная анархія. Год назад быў адменены артыкул аб спекуляцыі, які стрымліваў, на думку многіх, развіццё прадпрымальніцтва новай хвалі. І што ж мы атрымалі? У першую чаргу новую хвалю эканамічнай злачыннасці і спекуляцыі. Трэба было спачатку Мінгандлю, Мінфіну, Мінюсту і нам распрацаваць гэтыя правілы, а потым ужо адмяняць артыкул аб спекуляцыі.

— А можа лягчэй за ўсё аб'явіць дзяржаўную манаполію на гандаль алкагольнымі напіткамі, півам, тытунёвымі вырабамі і вярнуцца да старой гандлёвай сістэмы?

— Ніхто не хоча звароту казённа - бюракратычна-прагнілага гандлю. Гутарка ідзе аб тым, каб спыніць непрыкрытую спекуляцыю і ашуканства нас з вамі. Дзе тут вялікая эканоміка — купіць у дзяржаўных структур гарэлку, а потым прадаваць яе па спекуляцыйных цэнах у камерцыйных кіёсках? Я вам больш скажу, некаторыя прадпрыемствы, якія выпускаюць лікёра-гарэлачныя вырабы, увялі ў практыку заключэнне бартэрных здзелак, пагарджаючы інтарэсамі рэспублікі і сваіх працоўных калектываў. У нас увогуле да нядаўняга часу існавалі цэлыя гарэлачныя рэкі, якія цяклі з рэспублікі, працуючы на нажыву асобных службовых асоб.

Брэсцкі ЛГЗ аддаў гарэлкі на 22,3 мільёна, а атрымаў прадукцыі на 1,8 мільёна. Дзе розніца? Вядома, не ў дзяржаўнай і не ў заводскай кішэні. І такіх прыкладаў шмат.

Мы дайшлі да таго, што праз камерцыйныя магазіны пачалі прадаваць фальшывы каньяк.

— Пастанова прадугледжвае вызначэнне парадку рэалізацыі каляровых і чорных металаў у рэспубліцы, а таксама ўстанаўленне вывазных тарыфаў, што кампенсуюць страты ў розніцы паміж цэнамі, па якіх вывозіцца сыравіна, і сусветнымі цэнамі на яе. Ці спыніць гэта нарэшце паток вывозімых з Беларусі каляровых металаў?

— Безумоўна. Эфектыўнасць устанаўлення вывазных тарыфаў відавочная, і мы іх прапаноўвалі распрацаваць і ўвесці не толькі на каляровыя металы, а ўвогуле на ўсю прадукцыю, што вывозіцца з рэспублікі. Трэба стварыць механізм, каб многія рэчы вывозіць было проста нявыгадна. Такая практыка існуе ў большасці заходніх краін. Я думаю, што прыйдзем да яе ў рэшце рэшт і мы. І тады не будзем сумна канстатаваць, што за 8 месяцаў бягучага года, праз міліцэйскі КПП без уліку мытні, быў спынены правоз 1.020 тон каляровых металаў. Гэта ж толькі бачная частка айсберга. Супрацоўнікаў унутраных спраў увогуле фактычна не дапускалі да кантролю на мытнай службе. І толькі гэта пастанова Саўміна дае такое права.

— Уладзімір Дзям'янавіч, а што істотнае не ўлічыла гэта пастанова ў сферы эканамічнай злачыннасці і карупцыі?

— Не ўвайшла прапанова аб прадастаўленні права супрацоўнікам унутраных спраў у межах кампетэнцыі патрабаваць у банкаў і прадпрыемстваў звесткі аб іх фінансавай дзейнасці. Па Законе аб міліцыі мы маем такое права, а па Законе аб банках—не. Можам патрабаваць патрэбную інфармацыю толькі з моманту ўзбуджэння крымінальнай справы. Атрымліваецца замкнутае кола: як можна ўзбудзіць крымінальную справу, калі нельга ўзяць патрэбную інфармацыю? Усе прыкрываюцца камерцыйнай тайнай. Але давайце ўвядзём крымінальную адказнасць супрацоўніка ўнутраных спраў за выдаванне камерцыйнай тайны, як гэта робіцца ў большасці развітых краін, дзе паліцыі дазволена браць інфармацыю аб фінансавай дзейнасці фірм.

Не ўвайшла ў пастанову і прапанова аб пашырэнні дзеяння Закона аб спажывецкім рынку на ваеннаслужачых. Гэта актуальна цяпер у сувязі са шматлікімі скарачэннямі воінскіх фарміраванняў, іх перадыслакацыяй.

Яшчэ адно важнае палажэнне, якое не знайшло патрэбнага водгуку ў пастанове, — аб накіраванні часткі сродкаў, атрыманых нашымі органамі ад канфіскацыі маёмасці пасля судовага рашэння, на патрэбы нашага міністэрства. У нас вельмі недасканалая матэрыяльная база. Праграма сёлетняй фінансавай падтрымкі нашага міністэрства фактычна не выканана.

А з эканамічнай злачыннасцю змагаюцца ўсяго тысяча міліцэйскіх «штыкоў», у якіх перагрузка складае 300—400 працэнтаў.

— Уладзімір Дзям'янавіч, а ці ёсць выпадкі прыцягнення службовых асоб да адказнасці за эканамічныя правапарушэнні?

— Намі складаліся адпаведныя пратаколы на намесніка міністра гандлю рэспублікі і намесніка міністра рэсурсаў, а таксама іншых службовых асоб высокага рангу.

— Нягледзячы ні на што, залп ці выстрал па карупцыі ўсё ж зроблены, няхай са спазненнем. Калі прыйдзе чарга наступнай атакі на эканамічную злачыннасць?

— Самае галоўнае, каб барацьба з ёй не ператварылася ў нейкія адзінкавыя мерапрыемствы ці кампаніі. Трэба ўступаць у бліжні бой з карупцыяй.

Гутарыў
Аляксандр КОКТЫШ.

ГАДЫЁ ФАКТЫ

Савет Міністраў абароны краін СНД прапанаваў кіраўнікам дзяржаў на маючай адбыцца 9 кастрычніка сустрэчы ў Бішкеку разгледзець новыя пагадненні па ваенных пытаннях. Як паведаміў дзяржсакратар Савета генерал Л. Івашоў, размова ідзе не пра стварэнне новага ваенна-прамысловага блока, а пра спробу наладзіць супрацоўніцтва ў гэтай сферы.

***

Як вядома, 1 кастрычніка ЮНЭСКО абвясціла Міжнародным днём пажылых людзей. З гэтай нагоды 30 верасня ў Мінску прайшла сустрэча ветэранаў вайны і працы з народнымі дэпутатамі. Апошнія спрабавалі адказаць на пытанні, што канкрэтна робіцца ў рэспубліцы для паляпшэння ўмоў жыцця ветэранаў.

***

Услед за першым назаўсёды спынены і другі ядзерны рэактар на горна-хімічным камбінаце ў горадзе Краснаярск-26. На працягу 31 года ён выпрацоўваў плутоній-239 для атамных бомбаў. Цяпер на падземным камбінаце працягвае работу адзіны ядзерны рэактар.

***

Адзіная на ўсю Беларусь вуліца Перабудовачная перайменавана...

На золаку гарбачоўскай эры партыйная наменклатура ў глыбінным палескім райцэнтры Драгічын лісліва адгукнулася на любімае слова генсека, і адну з тутэйшых вуліц назвалі Перабудовачнай. Прэстыжнасць гэтага мястэчковага «Брадвея» расла неймаверна, паколькі ўчасткі пад шыкоўныя катэджы тут атрымала толькі начальніцкая раць. Цяпер яна Вішнёвая.

***

У літаральным сэнсе з-пад зямлі быў выратаваны жыхар вёскі Галавачы Клецкага раёна. А вось яго цесць загінуў.

Драма разыгралася на дамашнім падворку пры капанні калодзежа, глыбіня якіх у тутэйшых мясцінах дасягае пятнаццаці метраў. Працуючы ўнізе, цесць раптам апынуўся пад слоем абсыпанага грунту. Зяць кінуўся яму на дапамогу, але тут жа новы абвал накрыў яго з галавою. Толькі па выцягнутых уверх пальцах рукі знаходлівы сусед змог прасунуць пацярпеўшаму металічную трубу для падтрымкі дыхання, а затым на працягу чатырох гадзін, рызыкуючы ўласным жыццём, людзі выбіралі з калодзежа зямлю і выратавалі-такі чалавека.

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

МАЛЫ БІЗНЕС У ТЭОРЫІ І НА ПРАКТЫЦЫ...

Як вядома, нядаўна ў Мінску завяршылася міжнародная канферэнцыя-практыкум «Малы і сярэдні бізнес у эканоміцы Усходу і Захаду», а таксама, як яе своеасаблівы працяг,— міжрэгіянальны ўніверсальны кірмаш «1000 дробязей». Пэўныя вывады аб выніках гэтых мерапрыемстваў можна зрабіць ужо зараз.

Вітаючы ўдзельнікаў канферэнцыі і кірмашу, прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь В. Кебіч выказаў «упэўненасць у поспеху нашай сумеснай работы». У сваім прывітальным пісьме ён напісаў: «Урад Рэспублікі Беларусь цвёрда стаіць на пазіцыях падтрымкі малога і сярэдняга бізнесу, зацвердзіў Беларускі фонд фінансавай падтрымкі прадпрымальнікаў, завяршае распрацоўку дзяржаўнай праграмы развіцця і падтрымкі прадпрымальніцтва, ажыццяўляе актыўнае ўзаемадзеянне з саюзамі і асацыяцыямі прадпрымальнікаў». Дні работы тэарэтычнага практыкуму і практычнага бізнесу на кірмашы ў многім гэта пацвердзілі.

У канферэнцыі прынялі ўдзел больш як 750 чалавек — кіраўнікі і вядучыя спецыялісты малых прадпрыемстваў, іх саюзаў, асацыяцый з Беларусі і іншых дзяржаў СНД, краін Балтыі, а таксама прадстаўнікі дзелавых колаў Вялікабрытаніі, Германіі, Індыі, КНР, Польшчы, ЗША, Швейцарыі. У дыскусіях выступілі больш як 20 удзельнікаў мерапрыемства, у тым ліку пасол ЗША ў Рэспубліцы Беларусь Д. Суорц, Часовы Паверены ў справах КНР у Рэспубліцы Беларусь Чжу Чжошун, намеснік генеральнага еўрапейскага дырэктара Сусветнага савета крэдытных саюзаў Г. Сазаніні і многія іншыя.

Па выніках канферэнцыі была прынята заява, якая будзе перададзена ўрадам дзяржаў СНД. У адным з пунктаў гэтага дакумента ўтрымліваецца зварот да кіраўнікоў краін СНД аб неабходнасці распрацаваць і ажыццявіць меры па ўмацаванню фінансава-грашовай сістэмы, узгодненай дзейнасці банкаў краін Садружнасці, накіраванай на паскарэнне разлікаў і плацяжоў, удасканаленне крэдытнай палітыкі ў галіне падтрымкі малога і сярэдняга бізнесу.

Зразумела, каб ад новых эканамічных структур атрымаць пэўную аддачу, неабходна сёе-тое ў іх спачатку ўкласці, — гэта вядомая ўсім аксіёма. У нашых жа, у многім яшчэ «саўковых», умовах пакуль дастаткова і самага простага прынцыпу: не трэба перашкаджаць. Калі прадпрымальнаму кіраўніку, калектыву не ставяць падножкі, дык ён абавязкова аб сабе заявіць. На кірмашы «1000 дробязей» гэта праявілася ў поўнай меры.

Што, па вялікаму рахунку, уяўляе сабой, скажам, арэнднае прадпрыемства «ТАНАП» з Асіповічаў? Самы радавы ўдзельнік звычайнага рыначнага працэсу. Гэтым і характэрны яго прыклад.

Яно ўзнікла на базе цэха тавараў народнага спажывання Асіповіцкага завода аўтаагрэгатаў. У сакавіку бягучага года рабочы калектыў вырашыў узяць цэх у арэнду. У выніку нікога з 380 чалавек не звольнілі па скарачэнню штатаў, а, наадварот, мяркуюць стварыць новыя рабочыя месцы (ці не варта задумацца над гэтым фактам некаторым капітанам нашай эканомікі, якія вельмі любяць гаварыць аб будучым вялікім беспрацоўі), асвоілі выпуск новых вырабаў. Намеснік дырэктара «ТАНАПа» па вытворчасці Л. Кулакоўскі з аптымізмам глядзіць у будучыню, хаця не хапае сваіх цяжкасцей, — а яны ў асноўным усё з-за той жа існуючай падатковай палітыкі, вялікіх цэн на сыравіну, узнятых вольнымі адміністрацыйнымі рашэннямі. Тут гутарка зноў жа заходзіць пра тое, што не ўсе і не ўсюды імкнуцца даць прадпрымальніцтву «зялёную вуліцу». Такая ўжо, відаць, наша планіда ствараць самім сабе перашкоды, а потым гераічнымі намаганнямі пераадольваць іх. І тым не менш...

Нягледзячы на сённяшнія цяжкасці, найбольш знаходлівыя, смелыя і спрактыкаваныя дэманструюць, што пры ўсіх абставінах можна паспяхова весці распачатую справу. Ва ўсякім разе за тры дні работы «1000 дробязей» толькі на бланках кірмашу былі заключаны сотні дагавораў куплі-продажу на суму 3.200 мільёнаў рублёў. Поспех гэта ці не? Адказ на гэтае пытанне тых, хто зрабіў свой бізнес, будзе, зразумела, адназначны. Відавочнай будзе і думка радавых спажыўцоў, якія неўзабаве змогуць убачыць у продажы тыя тавары, пра знешні выгляд якіх хто-ніхто даўно забыўся...

Усё пазнаецца ў параўнанні. На прайшоўшым прадпрымальніцкім «форуме» было прадстаўлена больш як 400 фірмаў. Колькі калег беларускіх бізнесменаў з «блізкага» і «далёкага» замежжа збярэцца на наступны кірмаш «1000 дробязей»? Чакаць адказу прыйдзецца не вельмі доўга, бо чарговы кірмаш такога тыпу адбудзецца ў нас ужо 10 лютага будучага года. На ім, як і раней, будзе гарантавана адносна невысокая плата за ўдзел як прадаўцам, так і пакупнікам, і свабоднае наведванне кірмашу прадстаўнікамі нашага гандлю. **Калі хто па-ранейшаму «зараджаны» на поспех у прадпрымальніцтве, той можа ўжо цяпер атрымаць усе даведкі па тэлефоне ў Мінску 23-13-65.**

Раман ШАЎКО.

НА ЗДЫМКУ: на кірмашы «1000 дробязей» прадаўцы і пакупнікі ў шапку не спалі...

Фота Міхаіла МІНКОВІЧА.

БЕЛАРУШЧЫНА

МОЎНЫЯ ГУСТЫ

Чым кансенсус лепш за згоду, а спікер — за старшыню?

ДВА ЛІСТЫ НА АДНУ ТЭМУ

Нядаўна ў «Звяздзе» чытаю «Эксклюзіўнае інтэрв'ю карэспандэнту «Звязды»... Яўгена Прымакова». Прызнаюся шчыра, што сэнсу гэтага слова я не ведаю. У энцыклапедыях яго няма, няма і ў слоўніках руска - беларускіх, слоўніках замежных слоў. Што такое «інтэрв'ю» — вядома, дык і хопіць гэтага. Але мне стала крыўдна за газету, якая так бяздумна і пагардліва ставіцца да чысціні сваёй мовы. Да гэтага часу гэта слова яшчэ я не сустракаў у нашым друку. І на табе. Хоць бы зноску зрабілі для тлумачэння. Думайце, здагадвайцеся, браткі - беларусы, што гэта такое.

За гэтае ж чысло ў «Народнай газеце» таксама на першай старонцы: «В. Шаладонаў: «Калі ў Вярхоўным Савеце не ўдасца дабіцца кансенсусу, тады вынесем праект Канстытуцыі на ўсенародны рэферэндум».

Тут, як вы здагадаліся, мяне зацікавіла слова «кансенсус». Гадоў пяць назад мы яго ўпершыню пачулі ад Гарбачова —яно вельмі прыгожа атрымлівалася ў яго. А цяпер, бачыце, ужо і нашы лідэры паказваюць сваю эрудыцыю. Ну скажыце, калі ласка, няўжо будзе горш гучаць так: «Калі ў Вярхоўным Савеце не ўдасца дабіцца дамоўленасці (згоды)?»

Вядома, ні адна мова не можа абысціся без іншамоўных слоў — гэта заканамерна. Аднак у наш адукаваны час да гэтага трэба ставіцца не так легкадумна. Родную мову трэба ставіць усё ж на першае месца.

Нядаўна ў Энцыклапедыі Бракгаўза і Эфрона я прачытаў цікавую даведку аб тым, што ў Расіі ў канцы XIX ст. выдаваўся літаратурна - мастацкі часопіс, які праводзіў лінію на чысціню мовы і змяшчаў толькі творы без замежных слоў.

Як я разумею, інтэрв'ю — гэта адказ на пытанні, а вось што значыць адказваць на пытанні «эксклюзіўна», прашу «Звязду» растлумачыць.

М. ШЭЛЕХАЎ,
інвалід Айчыннай вайны.
Столінскі раён.

***

Я хацеў бы звярнуць вашу ўвагу на правільную назву пасад кіраўнікоў рэспублікі. Чамусьці ў нашых газетах, у афіцыяльных паведамленнях, народныя дэпутаты называюцца парламентарыямі, наш Вярхоўны Савет — парламентам (чаму б не меджлісам, курултаем, кесетам і да т. п.?).

Старшыня Вярхоўнага Савета часам называецца спікерам парламента, а то і прэзідэнтам. А якая мода пайшла на прэм'ер-міністра (у перакладзе — першы міністр).

Ці адпавядае гэта назва рэчаіснасці? У нас жа ў рэспубліцы Старшыня Вярхоўнага Савета — галава заканадаўчай, а старшыня Савета Міністраў — галава выканаўчай улады, а пры прэзідэнцкім кіраўніцтве прэзідэнт — галава выканаўчай улады, а прэм'ер-міністр — як бы другая асоба выканаўчай улады, г. зн. першы міністр урада, але не галава! Так што, на мой погляд, ранг Старшыні Савета Міністраў намнога вышэйшы за ранг прэм'ер-міністра з усімі адсюль вынікамі — і аўтарытэт, і правы, і магчымасці і г. д.

Цяпер ідзе падрыхтоўка да прыняцця новай Канстытуцыі рэспублікі. Наша задача — разумна падысці да назвы пасад службовых асоб, выкарыстоўваючы, як правіла, спрадвечныя нашы назвы. Нельга вольна абыходзіцца з імі.

Аляксей АНЦІПОВІЧ.
г. Мінск.

Пракаменціраваць пісьмы мы папрасілі доктара філалагічных навук, прафесара Аркадзя Іосіфавіча НАРКЕВІЧА:

— Калі прасачыць гісторыю развіцця моў, то можна заўважыць адну заканамернасць. У пераломныя, пераходныя перыяды жыцця грамадства заўсёды назіраецца свайго роду моўны бум, лексічны выбух. Ён прыўносіць у мову дзесяткі і сотні новых слоў, вяртае да жыцця архаізмы. Калі гістарычныя працэсы ў грамадстве звязаны з нацыянальным адраджэннем, ажыўленнем патрыятычных настрояў, то непазбежна абвастраецца і спрэчка паміж прыхільнікамі іншамоўных запазычанняў і абаронцамі спрадвечных каштоўнасцей этнасу. Сапраўды, як адзначае чытач М. Шэлехаў, гэта ўжо было. У Расіі змагаліся паміж сабой «заходнікі» і «славянафілы», у Францыі, яшчэ пры прэзідэнце дэ Голю, парламент прыняў цэлы шэраг заканадаўчых актаў, накіраваных на ахову французскай мовы ад амерыканізацыі. І ў Беларусі, у перыяд адраджэнцкай адлігі 20-х гадоў, ішлі актыўныя пошукі тэрміналогіі грамадскіх і прыродазнаўчых навук з крыніц роднай мовы. Частка з іх была даволі ўдалай (прямоугольник — простакутнік), а частка ўсё ж штучнай (аксиома — пэўнік) і інш.

Цяпер узнікае пытанне: як ставіцца да цэлага пласта новых запазычанняў, што ўліваюцца ў нашу мову? Што нам неабходна, а без чаго можна абысціся: кансенсус, прэзентацыя, імідж, істэблішмент, імпічмент, сервелізм і г. д. і г. д. У пераважнай большасці прамоўцы, журналісты ўстаўляюць іх у свае тэксты як модную дэталь. А нярэдка і «прышпільваюць» яе не да месца, блытаючы, скажам, «бойлеры» і «бройлеры»...

Не стану гаварыць, што наша мова павінна развівацца толькі за кошт унутраных запасаў, што лепш хоць архаічнае, дыялектнае, ды сваё, чым запазычанае. Магчыма, у нашай мове цяжка будзе знайсці дакладны адпаведнік таму ж ваўчэру. Але ў большасці іншых выпадкаў у выкарыстанні замежных слоў зусім няма разумнай неабходнасці: бо чым «спонсар» лепш за «фундатара», «апекуна»? «Кансенсус» — лепш, чым «згода»? «Спікер» — чым «старшыня»?

Заўвагу чытача А. Анціповіча я лічу абсалютна справядлівай. «Спікер» — ад англійскага speaker — аратар, дыктар, той хто гаворыць, выступае. Гэты тэрмін ужываецца і для назвы пасад — старшыні палаты абшчын у Англіі, старшыні палаты прадстаўнікоў у ЗША. Безумоўна, тут няма поўнай адпаведнасці гэтых пасад з нашымі, і няма ніякай патрэбы называць Станіслава Шушкевіча «спікерам парламента».

Цяпер пра слова «эксклюзіўны». Часта папулярныя дзеячы праводзяць прэс-канферэнцыі з прадстаўнікамі адразу многіх сродкаў масавай інфармацыі. Калі ж нейкая рэдакцыя дамаўляецца, што інтэрв'ю будзе дадзена толькі яе карэспандэнту — гэта і будзе «эксклюзіўнае інтэрв'ю», г. зн. «інтэрв'ю» выключна для канкрэтнай газеты, часопіса». Магчыма, падумаўшы, журналісты змаглі б знайсці адпаведнік і гэтаму замежнаму слову.

СУМНЫ РАКУРС

Панскае, цяпер нічыё...

Тут усё гаворыць аб былой велічы: масіўная дварцовая брама, упрыгожаная зубчастымі вежамі, цяністыя алеі і векавыя дрэвы. На дзесяці гектарах раскінуўся вялікі парк у Старых Пясках, што ў Бярозаўскім раёне, які быў калісьці ўпрыгажэннем маёнтка графа Паслоўскага. Елкі і лістоўніцы, клёны, дубы, ліпы глядзелі сваімі кронамі ў роўнядзь возера Чорнага і чатырох вадаёмаў, якія былі злучаны паміж сабой каналамі. Тоненькія мосцікі выгіналіся над пратокамі.

Сёння, на жаль, можна гаварыць толькі аб запусценні. Разбураецца казачнай прыгажосці брама, у балота ператварыліся вадаёмы, а замест паветраных мосцікаў — масіўныя бетонныя пліты. Парк памірае. І хоць не з'яўляецца ён помнікам прыроды, ахоўваемым дзяржавай (хоць і да іх часам такія ж адносіны), як патрэбны яму рукі спецыялістаў-лесаводаў, рэстаўратараў. Гіне ж не толькі парк — знікае адна са старонак нашай культуры і гісторыі.

Яўген КАЗЮЛЯ.
(БЕЛІНФАРМ).

НАШЫ ПРОЗВІШЧЫ

Рубрыку вядзе акадэмік Мікалай БІРЫЛА

Хто Агацін, а хто Аляксееў

(Пачатак у нумары за 25 верасня).

АГАЦІН (Рагачоўскі раён). Імя па матцы з суфіксам -ін ад жаночага імя **Агата**, размоўнай формы кананічнага праваслаўнага імя **Агафия** з грэч. «добрая». Ад імя **Агата** і вытворных ад яго **Агашка, Агаша** ўтвораны прозвішчы: **АГАЦЕНКА** (Аршанскі, Кіраўскі раёны), **АГАШКІН** (Смаргонскі), **АГАШКОЎ** (Краснапольскі), **АГАШЫН** (Мінскі) раёны.

АГЕЙ (у Гродзенскай вобласці — Ваўкавыскі, Зэльвенскі, Мастоўскі, Смаргонскі раёны). Утворана семантычна (без суфіксацыі) ад уласнага імя **Агей**, якое ад кананічнага праваслаўнага **Аггей** з яўр. «урачысты, святочны». Ад **Агей** і вытворных ад яго **Агейка, Агейчык, Агейнік** у Беларусі ўжываюцца: **АГЕЕВІЧ, АГЕЕНКА, АГЕЕЎ, АГЕЙКА, АГЕЙНІКАЎ, АГЕЙЧАНКА, АГЕЙЧЫК, АГЕЯВЕЦ, АГІЕВІЧ, АГІЕНКА, АГЯЙЧУК.**

АДАКІМЧЫК (Асіповіцкі раён). Памяншальнае імя з суфіксам -чык ад уласнага імені **Адакім**, размоўнай формы ад кананічнага праваслаўнага **Евдоким** з грэч. «слаўны». Магчыма і іншае тлумачэнне. У многіх месцах Беларусі з суфіксам -чык утвараюцца назвы сыноў ад імені бацькі. Майго дзеда звалі Пііп, бацьку з самага дзяцінства — Піліпчык, а пазней усю нашу сям'ю Піліпчыкі, мяне — Коля Піліпчыкаў. У той жа вёсцы ёсць Адзюньчыкі ад **Адзюня** (Адам), Аляксейчыкі ад **Аляксей** і інш.

АДАМОВІЧ — прозвішча надзвычай папулярнае, адзначана ў 57 раёнах усіх абласцей Беларусі. Імя па бацьку з суфіксам -овіч ад кананічнага праваслаўнага імя **Адам** з яўр. «чырвоны чалавек». Ад поўнай формы і вытворных утвораны і функцыяніруюць у Беларусі больш за 40 прозвішчаў: **АДАМАЎ, АДАМЕЙКА, АДАМЕНКА, АДАМЕНЯ, АДАМЁНАК, АДАМОЎСКІ, АДАМЧЫК, АДАСЁНАК, АДАСЬ, ГАДАМ, ЯДАМ** і інш. Найбольш распаўсюджанае з іх **АДАМАЎ** (у 18 раёнах).

АЗАРАЎ (Брэсцкая вобласць — 3 раёны, Віцебская — 7, Гомельская — 3, Гродзенская — 2, Магілёўская — 9, Мінская — 1). Імя па бацьку з суфіксам -аў ад кананічнага праваслаўнага ўласнага імя **Азария** з яўрэйскага «дапамога божая». Ад імя **Азар** і вытворных ад яго **Азарка, Азарчык** на тэрыторыі Беларусі адзначана 17 прозвішчаў: **АЗАРАНКА, АЗАРАНКАЎ, АЗАРКА, АЗАРКЕВІЧ, АЗАРОВІЧ, АЗАРОНАК, АЗАРОЎСКІ, АЗАРЭВІЧ** і інш. Улічваючы працяглае пражыванне на Беларусі татарскага насельніцтва, можна дапусціць, што некаторая частка названых прозвішчаў у пэўнай частцы іх носьбітаў цюркскага паходжання — ад **Азар** з араб. «дапамагаць».

АКІМАЎ. Часта сустракаецца ва ўсіх абласцях Беларусі. Імя па бацьку з суфіксам -аў ад уласнага імя **Акім**, якое ад кананічнага праваслаўнага **Иоаким** з яўр. «бог паставіў, прызначыў». Гняздо прозвішчаў ад гэтага імя і вытворных ад яго **Акімка, Акімушка, Акімец** уключае 7 прозвішчаў: **Акіменка** (Магілёўскі раён), **АКІМКІН** (Вілейскі, Дубровенскі), **АКІМОВІЧ** (Браслаўскі, Клімавіцкі), **АКІМУШКІН** (Крычаўскі), **АКІМЦОЎ** (Светлагорскі), **АКІМЧАНКОЎ** (Гарадоцкі). Аднак найбольш пашыранай у беларусаў і афіцыйнай формай ад **Иоаким** з'яўляецца імя **Якім**. Ад яго і вытворных **Якімашка, Якімец, Якімка, Якімчык** зараз у Беларусі бытуе 15 прозвішчаў: **ЯКІМАЎ, ЯКІМЕНКА, ЯКІМОВІЧ, ЯКІМЦОЎ, ЯКІМЧЫК** і іншыя.

АКСАК (Нясвіжскі раён). Уласнае імя **Аксак** ад цюркскага аксак («храмы»). Назва вёскі Аксакаўшчына ў Мінскім раёне паходзіць таксама ад гэтага імя.

АЛЕЙНІК. Шырока распаўсюджанае. **Алейнік** — імя-мянушка, празванне па роду заняткаў ад апелятыва алейнік «той, хто робіць алей» (Насовіч), «гаспадар алейні» (Бялькевіч). Гняздо прозвішчаў: **АЛЕЙНІК, АЛЕЙНІКАЎ, АЛЕЙНІЧАК, АЛЕЙНІЧАЎ, АЛЕЙНІЧЭНКА.**

АЛЕКСАНДРОВІЧ. Частае прозвішча ва ўсіх абласцях. Імя па бацьку з суфіксам -овіч ад кананічнага праваслаўнага імені **Александр** з грэч. «абаронца людзей». Гняздо прозвішчаў ад Аляксандр і вытворных ад яго: ад **Аляксандр** — **АЛЕКСАНДРОВІЧ, АЛЕКСАНДРОЎСКІ, АЛЕКСАНДРЭНКА;** ад **Аляксан** — **АЛЯКСАНАЎ, АЛЯКСАНІН;** ад **Аляксанка** — **АЛЯКСАНКІН;** ад **Аляксаша** — **АЛЯКСАШЫН;** ад **Алесь** — **АЛЕСЬ, АЛЕСЕНКА, АЛЕСІН** (магчыма, ад жаночага імя **Алеся**), **АЛЕСІЧ** і іншыя.

АЛЯКСЕЕЎ. Шырока распаўсюджанае. Імя па бацьку з суфіксам -еў ад уласнага імя **Аляксей** з кананічнага праваслаўнага Алексий, якое з грэч. «абаронца». Гняздо прозвішчаў ад Аляксей і вытворных ад яго: **Алекса** — **АЛЕКСА, АЛЕКСАЎ, АЛЕКСІН, АЛЕКСІЧ; Аляксей** — **АЛЕКСІЕВІЧ, АЛЕКСІЁНАК, АЛЕКСЯЕВІЧ, АЛЕКСЯЁНАК, АЛЯКСЕЕНКА; Аляксейка** — **АЛЯКСЕЙКАЎ, АЛЯКСЕЙЧЫК; Аляхно** — **АЛЯХНО, АЛЯХНОВІЧ; Алёкса** — **АЛЁКСА, АЛЁКСАЎ** і іншыя.

(Працяг будзе).

ФАЛЬКЛОР

Прыпеўкі заўсёды ў модзе

«Ці ў модзе зараз «падрабэшка»?—так называўся матэрыял, змешчаны ў «Беларушчыне» 28 жніўня. Размова, нагадаем, ішла пра прыпеўку, якая па-ранейшаму займае адметнае месца на вясковых святах і гулянках. Матэрыял гэты выклікаў цікавасць у многіх чытачоў, пра што сведчаць дасланыя ў рэдакцыю пісьмы з прыпеўкамі, тэлефонныя званкі накшталт:

— А вы ведаеце вось гэтую прыпеўку,—я праспяваю, а вы запішыце...

Сапраўды, любоў да прыпеўкі, гэтага спрадвечнага вясёлага жанру вуснай народнай творчасці, не стала меншай — нягледзячы на складанае сённяшняе жыццё, калі, здавалася б, не да жартачак.

А вось які ліст мы атрымалі з вёскі Пераруб Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці:

«Прачытала артыкул «Ці ў модзе зараз «падрабэшка»? і ўспомніла сваё дзяцінства. Раней жа ні адна вечарына, ні адно свята ці веселле не абыходзілася без прыпевак. А мы, падрастаючыя дзяўчынкі, заўсёды круціліся сярод дарослых і надзвычай хутка запаміналі вясёлыя куплеты. Мой старэйшы брат добра граў на гармоніку, мы залазілі з ім на печ— і пачыналася спаборніцтва: ён іграў, а я спявала прыпеўкі. Паўтараць адну і тую ж другі раз я не мела права, а ён павінен быў іграць без перапынку.

Прачытала «Звязду»— і ўсё гэта ўспомнілася, і так прыемна, лагодна стала на душы...

Шчыры дзякуй вам, што не даяце забыць мінуўшчыну, вяртаеце нас да вытокаў. Я працую настаўніцай беларускай мовы і літаратуры, вельмі люблю фальклор, мы з вучнямі збіраем, запісваем народныя песні, прыказкі, загадкі, гульні. Вы навялі на думку, што трэба запісваць і прыпеўкі. Дзякуй за добрую ідэю. З павагай **Надзея Белавус».**

Мне гавораць: непрыгожа.
Ты не вер ім, мілы мой!
Зараз пудра ў дэфіцыце,
Я напудрылась мукой!

Палюбіла гарманіста,
Мне ён чорным кажацца.
А ён, рыжая зараза,
Гуталінам мажацца!

Мяне мілы не цалуе,
Верне нос: мала́, мала́.
Дык шукай сабе, зараза,
Тэлеграфнага слупа!

А мой мілы хударлявы,
Аж ад ветру гнецца.
Прывяжу на канюшыну:
Можа, адпасецца.

З неба зорачка упала
Брыгадзіру на рамень.
Хто палюбіць брыгадзіра —
Атрымае працадзень!

Чым ты мужу не жана,
Чым не гаспадыня:
Тры дні хату не мяла,
У печы не паліла!

Даўней былі мужыкі,
А цяпер мужчынкі.
Не хачу я жыць на свеце,
З гэтай чартаўшчынкі!

Мяне мілы не цалуе,
Кажа, што курносая.
Як жа я яго цалую,
Чорта даўганосага?

Не хапіла нам рублёў,
Кебіч выпусціў «зайцоў».
Звяры бегаюць па лесе,
А ў кішэнях пуста зноў.

Каля плоту наша мова
Шмат гадоў валяецца.
Хай жа матчынага слова
Людзі не цураюцца!

Я па беразе хадзіла,
Бераг асыпаецца.
Я бяззубага любіла,
Лепей: не кусаецца!

Мы ўдзячныя за цёплыя словы і дасланыя прыпеўкі Надзеі Белавус, Юрку Пугачу з Гомеля, Л. Бабравіцкай з Мінска, Наталлі Лявіцкай з Пухаўшчыны, Аляксандру Рубану з Мядзеля і ўсім, хто даслаў у рэдакцыю прыпеўкі ці праспяваў іх па тэлефоне.

Аднак «прыпевачную» тэму мы не закрываем. Магчыма, з вашай дапамогай, паважаныя чытачы, вам удасца стварыць своеасаблівую газетную анталогію прыпевак? Мы па-ранейшаму спадзяёмся на вашу памяць, чакаем прыпевак не толькі любоўных і бытавых, але і гістарычных, рэвалюцыйных, палітычных — разнастайных, як само жыццё...

Чытала пошту і адбірала прыпеўкі для публікацыі Таццяна ПАДАЛЯК

РАССЛЕДАВАННІ

ВЯЛІКІ «ГЕШЭФТ» МАЛЕНЬКАГА НАЧАЛЬНІКА

АД ЯГО «АБЛАМАЛАСЯ» І ПРАКУРОРУ, І НАМЕСНІКУ СТАРШЫНІ РАЙВЫКАНКОМА, І НАЧАЛЬНІКУ ДАІ

Прайшоўшае 24 верасня пасяджэнне Савета Кантрольнай палаты было надзвычай насычаным. Дастаткова сказаць, што парадак дня ледзьве змясціўся на дзвюх старонках шчыльнага машынапісу. Так што трэба было выбіраць. Важнае, канешне, пытанне: вынікі праверкі эфектыўнасці выкарыстання сродкаў Пенсіённага фонду рэспублікі. Але я, пры ўсёй павазе да пенсіянераў, выдзеліў непрыкметную, яўна не рэспубліканскага маштабу, справу начальніка Ляхавіцкай дарожна-будаўнічай ПМК-29 А. У. Бакуновіча. Сціплая такая справа, якая чыста выпадкова трапіла на «Алімп». Безумоўна, для раёна яна — экстраардынарная. А для рэспублікі!

КАЗКА ПРА МОЦНАГА КІРАЎНІКА

Аляксандр Уладзіміравіч Бакуновіч чалавек яшчэ, уласна, малады. Усяго пяць гадоў назад яго прызначылі начальнікам ДБПМК-29. Калона была так сабе, ледзь не самая слабая ў сістэме «Брэстаблсельбуда». Не ведаю, чым пратэжэ ён з'яўляўся, але, відаць, з'яўляўся. Двойчы на першым часе яго збіраліся звальняць. І не звольнілі. Ну, ведаеце, як у нас: таварышы, дадзім яму час, няхай пашукае ўнутраныя рэзервы і г. д. Карацей кажучы, Бакуновіч рэзервы знайшоў і ПМК малапамалу стала на ногі. Зноў жа, гэта датычыць нашых знакамітых вытворчых паказчыкаў. Тут усё так проста, што плакаць хочацца — ёсць план, усё выдатна, няма — усё дрэнна. Гэтак па-бальшавіцку: чорнае — белае, ці чырвонае — белае. Пачаў Бакуновіч даваць план — гутаркі аб звальненні сціхлі. Замест іх з'явілася казачка пра моцнага кіраўніка. Маўляў, калі не дрэнны, то добры — сярэдзіны не бывае. Я не ведаю, як было на справе, але гутаркі пра «падрастаючага моцнага кіраўніка», відаць, надалі ўпэўненасці Бакуновічу. Нават зашмат.

Вось ужо некаторы «банапарцізм» у Аляксандра Уладзіміравіча праяўляецца, агульныя сходы не збіраюцца, ён вырашае ўсё сам. Што зарабілі, а чаго не зарабілі — гэта для рабочых пакрыта туманам. Два гады запар не прымалі калектыўнага дагавора (парушэнне артыкула 48 Закона Рэспублікі Беларусь аб прадпрыемствах).

Што ты зробіш: час, кажуць, рэвалюцыйны, людзі растуць надта хутка. Праўда, падаюць уніз таксама імгненна. Скажам, падзенню Бакуновіча «дапамагло» пісьмо яго ж рабочага К. А. Пугача. Дарэчы, у Кантрольную палату яно трапіла толькі пасля таго, як аўтар пераканаўся: у Ляхавічах шукаць на яго адказ няма сэнсу. А можа, і небяспечна. Чаму? Зразумееце далей.

«ПРАЦЭС ПАЙШОЎ»

Падняўшы сваю мехкалону з каленяў на ногі, Аляксандр Уладзіміравіч вырашыў падумаць аб душы, дакладней, аб той яе частцы, што адказвае за задавальненне матэрыяльных запатрабаванняў. Верагодна, яны ў яго былі шырокія, бо ў 1991 і першым паўгоддзі г. г. на Дзяржынскай рэспубліканскай базе «Белсельбуда» Бакуновіч атрымаў тавараў на 228 тысяч рублёў. А іменна: 14 халадзільнікаў, 14 тэлевізараў, 25 ложкаў, 5 набораў мэблі і іншую падобную дробязь. Дзіўна, канешне, што ўсім гэтым займаецца начальнік ПМК, якая будуе дарогі. Але спішам гэта на складаны сённяшні час. І не такое бывае.

Уласна, няма сенсацыі і ў тым, што адбывалася далей. Рабочыя, канешне, даведаліся пра тавары і пачалі пісаць заявы: прашу выдзеліць тое і тое (усяго заяў было 50). «Добры» Аляксандр Уладзіміравіч выдзяляў. Толькі не рабочым. У спісах з жалезнай метадычнасцю фігуравалі адны і тыя ж прозвішчы. Напрыклад, В. В. Ягоўдзік (загадчыцы склада), А. А. Яфімчык (галоўнага бухгалтара), І. Б. Капцэвіч (галоўнага эканаміста), самога Аляксандра Уладзіміравіча.

Са здзіўленнем правяраючыя высветлілі, што ў большай палавіны тавара - транспартных накладных адсутнічаюць намёкі на подпісы атрымальніка, няма таксама пісьмовых заяў і рэзалюцыі Бакуновіча. Ах, Божа! Падумаеш, подпісу няма — людзі ўсё ж свае, дагаворымся.

Такіх «сваіх» аказалася больш за 100 чалавек. Хто канкрэтна — сказаць цяжка нават Бакуновічу з Яфімчык. Калі ім прапанавалі гэта зрабіць, Аляксандр Уладзіміравіч разам з Антанінай Іванаўнай бяссільна развялі рукамі.

Праўда, сёе-тое выплыла, без гэтага немагчыма. Нехта У. І. Халадок набыў халадзільнік «Мінск-15» (455 руб.), тэлевізар «Селена» (1.027 руб.) 22 крэслы (па 23 руб., — Божа, навошта столькі?!), 3 драўляныя ложкі (па 357 руб.), дыван (224 руб.), 2 стол-кнігі (па 100 руб.), дарожку дывановую (808 руб.). Нядрэнна.

Таварыша А. І. Пратасавіцкага больш зацікавілі будматэрыялы (звенні плота, плітка, блокі, ванны (2), унітазы (2), пліты газавыя (2) і г. д.

А. І. Кандрацёну — зноў жа тавары шырокага ўжытку, напрыклад: 4 ложкі (516 руб.), дыван (224 руб.), 300 (!) метраў паркалю (390 руб.), а таксама пасцельная бялізна. Так, у знаёмых Аляксандра Уладзіміравіча душы таксама шырокія. Ад гэтага робіцца неяк трывожна.

А вось дакументы іншага роду. Так сказаць, два светы— дзве сістэмы. «У снежні 1991 года папрасіў у начальніка выпісаць цэглы, атрымаў адмову. «Ты зарабляеш шмат, выпішаш па новай цане». Вадзіцель Сасун».

Ці яшчэ: «У снежні 91 г. я спытаў у начальніка, як купіць цэглы ў колькасці 1.000 штук, у той час як у нас была цэгла, на гэта атрымаў адмову, калі іншыя машыны з другой фірмы бралі цэглу. Вадзіцель Русаковіч».

Ну, апошняе і так ясна: «Звярталася да начальніка некалькі разоў з просьбай выпісаць: тэлевізар — адмова, ложкі — адмова, шпалеры — адмова, кухонны гарнітур — адмова, плітку (прасіла 10 м², выпісалі 7), крэслы — адмова. Інжынер Ксенжык».

Такія вось справы. Непрыгожыя. Хоць і зразумелыя. Кіраўнік жа растучы, правільна? Ну, значыць, рос-рос—і вырас. Даспеў для «вялікіх спраў». Імі цяпер будзе займацца пракуратура.

Дзеля справядлівасці трэба адзначыць: Аляксандр Уладзіміравіч распасціраў свой інтарэс не толькі на бялізну і халадзільнікі. Цікавіла яго таксама тэхніка. Як магутная, так і не вельмі. Скажам, каток з маркіроўкай ДУ-47, куплены за 8.448 рублёў і прададзены племсаўгасу «Ляхавіцкі» за 6.398 рублёў. Ну так, разумею! —патрэбен племсаўгасу каток — але куды зніклі 2.050 рублёў?

Не зусім зразумела атрымалася з 2 аўтамабілямі «УАЗ-452 Д». Адзін прададзены МП «Эрыдан» (таму, што выпускае фантастыку) за 1.683 рублі, другі — кіраўніку брэсцкага трэста «Будкамплект» А. П. Полюху ўжо за 6.183 рублі ды яшчэ і 30 капеек. Галаву зломіш, шчыра кажучы: тут такая цана, тут гэткая.

Ці вось глядзіце: кааператыву «Палессе» прадалі «МАЗ-503» за 819 рублёў. Словам, немагчыма ўнікнуць у таямнічую логіку гандлёвых аперацый Аляксандра Уладзіміравіча. Я і не буду. Для гэтага ёсць спецыяльная ўстанова. Яна зробіць гэта, безумоўна, больш кваліфікавана.

НАВОШТА ПРАКУРОРУ ТРЫ ЛОЖКІ

Мы народ граматны, разбіраемся ў нюансах любой справы скандальнага характару. Таму, канешне, задаём пытанне: а чаму гэта Бакуновіч так усё лёгка і проста здзейсніў, можна сказаць, адной левай? Тут пашанцавала (рэдкі выпадак), мы можам сказаць, чаму.

Таму, што пракуроры таксама людзі. Вунь яшчэ Маркс сказаў: я, маўляў, чалавек і нішто чалавечае мне не чужое. А тут звычайны раённы пракурор спадар Смаль А. П. Высветлілася, што яму патрэбны лыжкі з відэльцамі, мэбля, бялізна пасцельная, — ну, словам, тое, што і ўсім астатнім грэшным людзям. І гэта так зразумела. Ведаеце, сям'я, дзеці, жонка (асабліва жонка), а раён маленькі, а чуткі паўзуць: у ПМК продаж сяго-таго патрэбнага едзь, дамаўляйся. Ну і ўсё. І зламаўся чалавек, і паехаў. І купіў сяго-таго (у тым ліку 3 ложкі) на 630 усяго рублікаў. Грошы невялікія, але прыйдзе «сігнал» — ну як ты яму дасі ход? Як? Правільна, ніяк.

Ах, Аляксандр Уладзіміравіч, прама езуіт вы нейкі, у спакусу такіх паважаных людзей уводзіце. Ці так можна? Можна. Больш таго, патрэбна і абавязкова. Каб спакайней спалася. Адзін — гэта адзін, адзін, як гаворыцца, і сядзеш. У лужыну. Удваіх—ужо весялей.

А ўтраіх — зусім цудоўна. Трое — класічная біблейская лічба. Утраіх можна выпіць. Ці «адмазацца» ад любой праверкі. Так што трэці таксама знайшоўся. М. М. Юрлевіч, намеснік старшыні Ляхавіцкага райвыканкома, безумоўна, таксама паважаны чалавек. Які набыў у ПМК-29 два армейскія кажушкі па 340 рублёў і футравае паўпаліто—за 167. Дробязь, а прыемна.

Так склалася «магутная кучка». Начальнік ПМК — раённы пракурор — намеснік старшыні райвыканкома. І што? А нічога. Усё ціха. Не яны першыя і не яны апошнія.

Развіваючы класічную схему, да траіх далучыўся чацвёрты — начальнік Ляхавіцкай ДАІ А. В. Глобус. Цытую: «Неаднаразова прасіў начальніка аб выдзяленні вагончыка для захоўвання будаўнічага інвентару і матэрыялаў. Вагончык быў выдзелены ўсяго на 3 месяцы ў 1991 годзе. Праз некаторы час вагончык быў вывезены з тэрыторыі базы на будаўніцтва асабістага дома начальніка ДАІ г. Ляхавічы Глобуса. Разам з ім «паехаў» і журнал па тэхніцы бяспекі. За «страту» апошняга я быў пазбаўлены прэміяльных. Майстар Пілінны А. М.». Вам смешна, а майстру Пілiннаму — не, ён «праляцеў» з прэміяльнымі.

Такім чынам, маем альянс: улада выканаўчая, пракурорскі нагляд, міліцыя (у сэнсе —ДАІ), ну і змацавана ўсё гэта таварам Аляксандра Уладзіміравіча. Дык у чым праблемы?

У 1991—92 г. г. да ПМК не «даехала» тавараў ледзь не на 100 тысяч рублёў. Куды зніклі? Невядома. Магчыма, дапаможа тлумачэнне вадзіцеля ДБПМК-29 Станіслава К. (прозвішча не разабраць) на імя начальніка Ляхавіцкага РАУС: «Я быў камандзіраваны ў г. Дзяржынск у студзені, лютым 1991 г. для атрымання матэрыялаў. Па загаду начальніка матэрыялы выгрузіў дома ў галоўнага бухгалтара. Памятаю, быў «мяккі куток», колы да легкавога аўтамабіля, а халадзільнік выгрузіў на вул. Матросава, нумар дома не памятаю»

Дарэчы, з гэтых 100 тысяч рублёў дзесьці 70—72 тысячы ўжо ўнесены ў касу наяўнымі. Ну што ж, смажаным запахла добра...

У даведцы работнікаў Кантрольнай палаты пішацца стрымана: адсутнасць кантролю. Злітуйся, Божа, як быццам ён павінен быў быць! Хто б яго ажыццяўляў? Смаль? Юрлевіч? Ці таварышы з «Брэстаблсельбуда», якія, праўда, прыязджалі, але толькі і ўсяго. Нічога новага я не скажу: рука руку мые.

ВОСЕНЬ. ПАДЛІК КУРАНЯТ

У мяне неаднойчы такая думка з'яўлялася: ну чаму б Бакуновічу не падзяліцца з рабочымі? Прадаў бы нейкую дробязь, глядзіш—было б ціха. І кра... выбачайце, гандлюй далей. Не, сквапнасць падвяла, фанабэрыстасць: я, маўляў, начальнік. Дзяліцца, Аляксандр Уладзіміравіч, трэба не толькі з пракурорамі. У адваротным выпадку прыходзіцца пацець на трыбуне такога паважанага сходу, як Савет Кантрольнай палаты.

Пасля шматлікіх «кхм-кгм» Бакуновіч выціснуў: «Было. Вінаваты». Ды што было—гэта ўжо вядома. Вось што будзе? Пакуль што — грашовы налік на Бакуновіча і Яфімчык у памеры трох месячных акладаў. Большага Кантрольная палата па рангу не можа. Ды вось яшчэ папрасіць «Брэстаблсельбуд» разгледзець пытанне аб вызваленні абодвух з займаемых пасад. Усё.

Тут жа, на пасяджэнні (канешне, чыста выпадкова) апынуўся народны дэпутат Вярхоўнага Савета П. П. Пракаповіч. Безумоўна, таксама выпадкова ён з'яўляецца непасрэдным начальнікам Бакуновіча. Не, Пётр Пятровіч свайго падначаленага не цягнуў з дрыгвы. Але ўсё ж такі закінуў слоўца - другое: вось, значыць, паставіў ПМК на ногі, сёлета яна ў ліку двух лепшых і г. д. І нават ні самага найменшага намёку на ацэнку дзейнасці Аляксандра Уладзіміравіча па-за рамкамі ўласнай вытворчасці. Чаму б гэта, га?

Чаму б не назваць рэчы сваімі імёнамі, як гэта зрабіў пракурор Брэсцкай вобласці В. В. Любавіцкі: «Гэта найгрубейшае парушэнне законнасці».

Што ясна пракурору, тое няясна дэпутату. Што ясна любому свядомаму і пры памяці чалавеку, тое няясна чалавеку пры ўладзе.

Справа Бакуновіча перададзена ў пракуратуру. Так сказаць, па прызначэнню. Улічваючы высокую рэпутацыю абласнога пракурора, можна не сумнявацца, што ён раздасць кожнай сястрыцы па завушніцы. Толькі такая штука: апрача пракурора ёсць людзі з не меншай уладай, якія ад расследавання хацелі б працілеглага выніку. Інакш кажучы, «следства скончана, забудзьце».

Адзіны выхад — галоснасць...

Сяргей ШАЎЦОЎ.

Вячаслаў КЕБІЧ:

«Будзе саветнік па справах ветэранаў»

Вельмі многа пытанняў задалі кіраўніку беларускага ўрада ветэраны. Прэм'ер-міністр прыняў іх 28 верасня. Амаль чвэрць насельніцтва рэспублікі—пенсіянеры, ветэраны і інваліды — аказаліся, па сутнасці, калі не за мяжой беднасці, то каля яе.

Яны, у прыватнасці, прапанавалі беларускаму ўраду ў асобе прэм'ера ўспомніць картачную сістэму і зноў увесці продаж строга абмежаванага пераліку тавараў першай неабходнасці па картачках.

Прадстаўнікі старэйшага пакалення занепакоены тым, што ў Беларусі назіраецца рост скарачэння рабочых месц, куды ў першую чаргу трапляюць асобы пенсіённага ўзросту. Акрамя таго, яны прасілі прэм'ера аб пераглядзе і, магчыма, поўнай адмене ўсякіх падаткаў на камерцыйныя структуры, створаныя саветамі ветэранаў.

Вячаслаў Францавіч, у прыватнасці, сказаў, што ён у многім згодны з выказанымі прэтэнзіямі і гатовы ўнесці прапанову ў Вярхоўны Савет рэспублікі аб адмене падаткаў, згадзіўся і з тым, што ў кіраўніка кабінета міністраў рэспублікі павінен быць свой саветнік па справах ветэранаў.

Аляксандр ЛЮШКЕВІЧ, (БЕЛІНФАРМ).

ПАСТАНОВА

Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Аб утварэнні Камітэта па сацыяльнай абароне ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў, воінаў-інтэрнацыяналістаў, звольненых у запас (адстаўку), і членаў іх сем'яў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Утварыць Камітэт па сацыяльнай абароне ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў, воінаў-інтэрнацыяналістаў, звольненых у запас (адстаўку), і членаў іх сем'яў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

2. Устанавіць, што Камітэт па сацыяльнай абароне ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў, воінаў-інтэрнацыяналістаў, звольненых у запас (адстаўку), і членаў іх сем'яў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь:

забяспечвае вырашэнне пытанняў, звязаных з сацыяльнай абаронай ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў, воінаў-інтэрнацыяналістаў, звольненых у запас (адстаўку), і членаў іх сем'яў;

ажыццяўляе распрацоўку і рэалізацыю агульных прынцыпаў дзяржаўнай палітыкі ў адносінах да гэтай катэгорыі грамадзян і забяспечвае найбольш поўны ўлік іх інтарэсаў;

каардынуе дзейнасць міністэрстваў, дзяржаўных камітэтаў, ведамстваў, прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый па вырашэнню праблем, звязаных з сацыяльным становішчам указаных катэгорый грамадзян.

3. Камітэту па сацыяльнай абароне ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў, воінаў - інтэрнацыяналістаў, звольненых у запас (адстаўку), і членаў іх сем'яў пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь па ўзгадненню з Дзяржэканомпланам, Міністэрствам фінансаў, Міністэрствам юстыцыі, іншымі зацікаўленымі міністэрствамі і ведамствамі ў месячны тэрмін падрыхтаваць і прадставіць у Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прапановы аб структуры і колькасці работнікаў цэнтральнага апарату, расходах на яго ўтрыманне, фондзе аплаты працы, па іншых пытаннях, звязаных з арганізацыяй і дзейнасцю камітэта, а таксама ў двухмесячны тэрмін праект палажэння аб ім.

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь В. КЕБІЧ.

Кіраўнік спраў Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М. КАЎКО.

29 верасня 1992 г.
г. Мінск.

УРАД ВЫРАШЫЎ

Аб аплаце камандзіровачных расходаў

Савет Міністраў унёс змены ў пастановы № 10 ад 10 студзеня 1992 г. і № 125 ад 6 сакавіка 1992 г., якія датычаць аплаты камандзіровачных расходаў.

У адпаведнасці са змяненнямі, камандзіраванаму работніку цяпер будуць кампенсавацца:

пры аднадзённых камандзіроўках і камандзіроўках у такую мясцовасць, адкуль ёсць магчымасць штодзённа вяртацца да месца пастаяннай работы, сутачныя ў размеры да 4 працэнтаў ад мінімальнай заработнай платы (раней —«да 20 рублёў») — па рашэнню кіраўніка аб'яднання, прадпрыемства, установы, арганізацыі;

камандзіровачныя расходы работнікам, накіраваным на павышэнне кваліфікацыі — на працягу ўсяго перыяду навучання (раней — «на працягу першага месяца навучання»);

сутачныя — 8 працэнтаў ад размеру мінімальнай заработнай платы за кожны дзень камандзіроўкі ў межах Беларусі і 10 працэнтаў — у іншыя дзяржавы (раней — адпаведна 40 руб. і 50 руб.) на падставе адзнак у камандзіровачным пасведчанні аб дні выбыцця ў камандзіроўку і дні прыбыцця з яе, уключаючы дні адпачынку і святочныя дні.

Новая пастанова ўведзена ў дзеянне з 1 кастрычніка г. г.

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь— БЕЛІНФАРМ.

СЁННЯ — ДЗЕНЬ ПАЖЫЛЫХ ЛЮДЗЕЙ

У ШУШАРАЎЦЫ—ВОСЕНЬ

СЕЗОН ДЗЯЦЕЙ І ЎНУКАЎ СКОНЧЫЎСЯ...

Што датычыцца назвы, то тут пытанне спрэчнае. «Калісьці на гэтым месцы паўсюдна былі пянькі ды балоты, — няспешна распавядаючы, задумліва памыляла губамі бабуля Соф'я, па ўзросту — самая паважаная сярод шушараўцаў. — А дзе вёска цяпер — вялікая-вялікая палянка. Сухая. Суша, значыць. Вось адсюль і пайшло — Шушараўка...» А было гэта куды раней, чым восемдзесят гадоў назад, калі нарадзілася ў лясной ды балотнай старонцы Соф'я Казіміраўна Сцяпура. Але паколькі ніхто з апытаных пасля мясцовых насельнікаў дакладна не мог сказаць, чаму прыляпілася да вёскі такое імя, то задаволімся пакуль версіяй бабулі Соні. Калі хто не згодзен, няхай прапануе сваю.

А ўся Шушараўка — сем хат, калі не ўлічваць дачнікаў. З імі ўлетку — крыху больш. Да райцэнтра адсюль кіламетраў з дванаццаць будзе. Да бліжэйшага паселішча — вёскі Макарычы — усяго чатыры. Гэта тэарэтычна. А хто жадае на практыцы — калі ласка: трасучыся па шматлікіх выбоінах і калдобінах, вы да канца спазнаеце ўсё хараство пятляючага па лясной глушы прасёлка, гучна названага тут дарогай. Рэдкія машыны заязджаюць сюды па дзвюх прычынах: па торф і па грыбы. А ўвогуле жывуць - пажываюць на гэтай жыццёвай прасторы 11 чалавек. Дзве сям'і, астатнія — састарэлыя ўдовы. З самай старэнькай вы ўжо трошкі знаёмыя. Самая маладая — Надзея Паўлаўна Кузьміцкая, у якой па тутэйшых мерках, «нявесцін узрост»: усяго без нечага шэсцьдзесят. У прыемны палон яе сардэчнасці мы і трапілі на пачатку свайго візіту сюды.

— Бачыце, колькі вакол пустых хат? Хто памёр, хто да дзяцей у горад падаўся. — Надзея Паўлаўна гасцінна дзялілася ўсімі вясковымі «сакрэтамі», якія, на яе думку, заслугоўвалі ўвагі. — Зімой, ведаеце, дзікавата. Вакол мяне, на гэтым ўскрайку, ужо ніхто не жыве. Вось толькі па малако калі-нікалі выйду — — на сем хат у вёсцы ажно тры каровы! — ды паштальён газету ці пенсію прынясе. А так людзей не бачу ад аўтакрамы да аўтакрамы...

Дарэчы, рэгулярныя наезды гандлёвай кропкі на колах — падзея тут з разраду неардынарных. У панядзелак ці чацвер мясцовыя насельнікі «вісяць» на плоце, нібы тыя птушкі: чакаюць! Да вадзіцеля, Лутава Анатоля (ён жа прадавец), павага ў іх асаблівая. «Каб калі зазлаваў! — расчульваецца Надзея Паўлаўна, а з ёю — і ўсе вяскоўцы. — Ёсць жа ў нас такія, што яшчэ і пакрычаць: што, маўляў, прывёз? Яно і так: раней то кашулю, то каструлю, то вядро закажаш—задзёшава купіш. Не тое што цяпер... А пагаворыш з Толем, ён усё з жартачкамі, — вось і лягчэй на душы. Ой, і цярпенне са старэйшымі трэба! Пальцы крывыя, не слухаюцца. Пакуль грошы дастанеш, столькі часу пройдзе. У пенсію «зайцоў» дадуць жменю, а нам паспрабуй разабрацца. А хто-небудзь яшчэ і падштурхне: «Зайцоў у кашальку не перакладвай, бо ў магазіне не возьмуць». Ну гора табе адно...»

Дарэчы, пра магазіны. Шушараўцы аддаюць перавагу «сталічным», што ў Старых Дарогах. А выезд для «пустэльнікаў» прыдумалі амаль што царскі. Раз у тыдзень па тэлефонным сігнале мясцовай грамады накіроўваецца ў вёску спецыяльны аўтобус. Параіліся паміж сабой абодва старшыні (калгаса і сельсавета) і пастанавілі так: трэба — няхай «спецтаксі» каля ўнівермага пастаіць, пакуль бабулі з пакупкамі абернуцца, кагосьці ля бальніцы пачакаць — калі ласка.

Толькі каля школы спыняцца яму не трэба: даўно паехалі з родных мясцін апошнія вучні, у якіх цяпер у школу ўжо ўнукі пайшлі. Вось і трое дзяцей нашай знаёмай Надзеі Паўлаўны, намераўшы ў свой час штодзённа кіламетраў восем да бліжэйшай школы і столькі ж назад па зімовай завірусе ці восеньскай бездаражы, цяпер тут птушкі залётныя. Хоць і гасцююць часта. Кожнаму матуля разам з дзяржавай вышэйшую адукацыю дала.

— Цяпер студэнтаў, далібог, не пракарміла б, — перажывае за маладых маці. — Сама я на пошце працавала, малако вазіла. Не ў раскошы, але ж нічога сабе жылі. Капейку нейкую збірала, думала, атрымаюць дзеці кватэры — абставіцца дапамагу. Ды дзе там! Такое жыццё як сёння, толькі, відаць, з пасляваенным параўнаць можна. Мэбля, кажуць, свабодна стаіць. А ці ж яе дакупішся? Калісьці пенсія 75 рублёў была, парсючка здала, дабавіла да яе — глядзіш, тэлевізар купіла. Вось табе і «застой»... — зусім была засумавала кабета па заганных часінах. Ды раптам, зірнуўшы на гадзіннік, схамянулася — і да тэлевізара. Шчоўк! — на экране ўзнікае шматпакутная любіміца публікі Марыяна. «Ой, прабачце, дзеткі!» — гэта ўжо гаспадыня — да нас. З рытуалам (прабачце, серыялам) мы са сваімі размовамі спрачацца не адважыліся. Вось так, своечасова рэцыраваўшыся, і апынуліся ў гасцях у Соф'і Казіміраўны Сцяпуры. Той самай — памятаеце? — якая адзіная пра назву вёскі разважаць узялася. Ды ці толькі пра гэта? Можна, дарэчы, і на прадмет палітыкі.

— А вы ведаеце, што хутка жыццё наша намнога лепшым стане? — прыемна «агарошыла» нас бабулька з зайздроснай упэўненасцю ў голасе. — Чула, як нейкі чалавек з Індыі (прагноз астролага? — здагадалася я) гаварыў, што Гарбач, які ў Амерыку ўцёк, хутка вернецца, правіць намі будзе...

— Ды нікуды ён не ўцякаў, — павучальна заўважыла я, сцяміўшы што да чаго.

— Ну, усё роўна, туды-сюды ездзіць, — не здавалася бабуля. — Дык, казалі, з ім жыццё быццам бы добрае пазней будзе. Разумны ж чалавек казаў аднойчы па радыё...—усё ж збянтэжылася без належнай падтрымкі з майго боку Соф'я Казіміраўна. Не жадаючы правакаваць старэнькую на далейшыя «крамольныя выпады», я далікатна перавяла размову на іншую тэму. Высветлілася наступнае: апошні бабулін выезд на «вялікую зямлю» (у Старыя Дарогі) адбыўся гады тры назад — «брацельнік мужа на машыне падвёз. А не так даўно водаправод у вёску правялі, цяпер па ваду да калонкі ўсе ходзяць. За дровы, ці ведаеце, ажно 1.200 рублёў заплаціла. Ды штосьці ніяк не прывязуць. А ліхтары на вуліцы даўно не гараць, хоць усяго тры лямпачкі і патрэбны. «Непісьменная я, твар маршчаты з маладосці, рабіла ўсё жыццё як чорны вол, а на старасць такую дарагоўлю зрабілі!»

Бабуля Соня не адзін дзесятак год жыве адна. У першыя пасляваенныя памёр з хваробы муж. А з ім сышлі ў магілу, не вытрымаўшы «сыпняку», двое дзетак. З апошнім сынком няўмольны лёс расправіўся ў 84-м, назаўсёды пахаваўшы яго ў адной з салігорскіх шахтаў. Засталіся на бабуліну долю штомесячныя 45 рублёў — дзяржаўная падтрымка за загубленую крывінку. І ўнук, без якога старэнькая, відаць, не жыла б на свеце.

...Тым вечарам патухлыя бабуліны вочы ажывіла святло трайной радасці. Усё пачалося з нечаканых візіцёраў, а скончылася прыездам унука і яго сябрукоў, якія ўрачыста ўнеслі ў згорбленую маленечкую хацінку сюрпрыз у выглядзе тэлевізара. Першага, дарэчы, на бабуліным вяку. А сапсаваны халадзільнік у сенцах даўно праелі мышы... На развітанне бабуля Соф'я, расцалаваўшы мяне ў абедзве шчакі, пажадала шчасця столькі, колькі ў жыцці, відаць, не бывае. Ва ўсякім разе, ёй не выпала. Нібы просячы прабачэння за ўсё, сонейка, хаваючыся, патанцавала на даху яе хаты. Ішоў на скон ціхі восеньскі вечар. А за ім — перадзім'е, непагадзь. Белыя лебедзі снягоў. І вядома, надзея: мо, завітае ў завірушны вечар у Шушараўку які добры чалавек. Бо сезон дзяцей і ўнукаў тут яшчэ толькі-толькі скончыўся.

Інеса ПЕТРУСЕВІЧ.
Старадарожскі раён.

Амаль дзве сотні адзінокіх старых, бездапаможных інвалідаў жывуць у Маладзечанскім доме-інтэрнаце. На схіле жыцця іх біяграфіі сталі сходныя паміж сабой: горкі след пакінулі нястача, хваробы, сямейныя трагедыі. Пад казённым дахам гэтыя людзі знайшлі прытулак і спагаду.

НА ЗДЫМКУ: ва ўтульным пакоі жывуць Л. С. ЦІМАФЕЕВА, Н. Ф. ГУРЭЦКАЯ, Л. А. МАЛЕЦКАЯ.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

interfax
ИНТЕРФАКС

ГАРБАЧОЎ НЕ ВЫКЛЮЧАЕ МАГЧЫМАСЦІ СТВАРЭННЯ СВАЁЙ ПАРТЫІ

Былы генеральны сакратар ЦК КПСС Міхаіл Гарбачоў лічыць, што яго выклік у Канстытуцыйны суд Расіі — гэта імкненне «зваліць усе беды на яго, як на «князя цемры». Выступаючы на прэс-канферэнцыі ў Маскве ў аўторак, ён яшчэ раз падкрэсліў, што ніякімі сіламі яго не прымусіць прыняць удзел у гэтай справе.

Міхаіл Гарбачоў выказаў думку, што ўвядзенне ваўчараў — гэта «падман людзей, таму што гэты працэс не дасць ім магчымасці стаць уласнікамі». Ён выказаўся за пераход да рынку праз доўгі перыяд змешанай эканомікі, з дапамогай працэсу акцыяніравання.

Гарбачоў не выключыў магчымасці стварэння сваёй уласнай партыі «пры адпаведным зручным моманце». Ён дадаў, што «хоць у многім расчараваўся ў Б. Ельцыне, дэмакратычныя пераўтварэнні яшчэ працягваюцца, і таму момант дзейнічаць пакуль не настаў».

РАСІЯ НЕ МАЕ НАМЕРУ У БЛІЖЭЙШЫ ЧАС ПРЫМАЦЬ САНКЦЫІ СУПРАЦЬ ПРЫБАЛТЫКІ

Пытанне аб санкцыях Расіі ў адносінах да дзяржаў Прыбалтыкі, «як аб рашэнні, якое трэба прыняць заўтра ці паслязаўтра», не абмяркоўвалася на калегіі расійскага ўрада ў аўторак. Аб гэтым заявіў «Інтэрфаксу» выконваючы абавязкі прэм'ер-міністра Ягор Гайдар. У той жа час ён адзначыў, — што палітыка Расіі да дзяржаў гэтага рэгіёна будзе будавацца з улікам таго, як там вырашаецца праблема правоў чалавека».

У адносінах да перспектыў змяненняў ва ўрадзе Я. Гайдар сказаў, што «некаторыя змяненні ў кабінеце, вядома, магчымыя Мы плануем ажыццявіць некаторыя перамены, якія, як я спадзяюся, паслужаць умацаванню нашай здольнасці ажыццяўляць эканамічны курс, уключаючы змяненні ў галіновых міністэрствах», — дадаў кіраўнік урада. Пры гэтым выказаў упэўненасць, што «размова ідзе аб змяненнях, якія не падарвуць нашу здольнасць праводзіць эканамічныя рэформы».

У АБХАЗІІ ПАДАРВАЎСЯ АЎТАМАБІЛЬ З КАМАНДЗІРАМ БРЫГАДЫ ГРУЗІНСКІХ ВОЙСК

Аўтамабіль, у якім знаходзіліся камандзір сфарміраванай у Абхазіі брыгады ўзброеных сіл Грузіі Гуджар Курашвілі і два грузінскія афіцэры, падарваўся на міне ў аўторак ля пасёлка Тамыш у Ачамчырскім раёне Абхазіі. Аб гэтым «Інтэрфаксу» паведамілі ў штабе часовага камітэта па стабілізацыі становішча ў аўтаномнай рэспубліцы. Трое афіцэраў атрымалі раненні рознай ступені цяжкасці і дастаўлены ў бальніцу. Іх жыццё па-за небяспекай.

Між тым, як паведамілі «Інтэрфаксу» ў прэс-цэнтры парламента Абхазіі, які знаходзіцца ў Гудауце, грузінскія войскі атакавалі ў аўторак днём тры сялы Ачамчырскага раёна Абхазіі.

Ва ўрадзе рэспублікі

Савет Міністраў Беларусі ўнёс дапаўненне ў сваю пастанову ад 6 ліпеня 1992 г. № 410 «Аб сацыяльнай падтрымцы асобных катэгорый грамадзян ва ўмовах далейшай лібералізацыі цэн». Пункт 7 гэтай пастановы выкладзены ў наступнай рэдакцыі:

«У сувязі з адсутнасцю крыніц для поўнай рэалізацыі артыкула 34 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь» прыняць прапанову Міністэрства фінансаў і Дзяржаўнага камітэта па працы і сацыяльнай абароне насельніцтва аб паэтапным увядзенні ў дзеянне данага артыкула. У гэтых мэтах, а таксама ўлічваючы складанасць і характар працы педагагічных работнікаў і прафесарска - выкладчыцкага саставу, увесці з 1 верасня 1992 г. каэфіцыенты павышэння ставак заработнай платы і службовых акладаў кіраўнікоў, выкладчыкаў, прафесарска-выкладчыцкага саставу навучальных устаноў, кіраўнікоў, настаўнікаў, выхавальнікаў школ усіх тыпаў, інтэрнатаў і дзіцячых дашкольных устаноў да 1,5.

Для паляпшэння матэрыяльнага становішча асноўных катэгорый спецыялістаў аховы здароўя, фармацыі, культуры і мастацтва, навукі, асобных катэгорый работнікаў іншых галін, фінансуемых з бюджэту, увесці дыферэнцыраваныя каэфіцыенты павышэння

з 1 верасня 1992 г. ставак і акладаў урачоў усіх спецыяльнасцей, правізараў, навуковых супрацоўнікаў, кіраўнікоў медыцынскіх, аптэчных і навукова-даследчых устаноў да 1,5, іншых работнікаў — да 1,3.

Лічыць неабходным павялічыць размер сродкаў на прэміраванне работнікаў устаноў і арганізацый, фінансуемых з бюджэту, устанаўленне ім надбавак за высокія творчыя і вытворчыя дасягненні, за выкананне асабліва важных (тэрміновых) работ на тэрмін іх правядзення да 8 працэнтаў планавага фонду заработнай платы».

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь —БЕЛІНФАРМ.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

«БІ-БІ-СІ»

* Пасля падліку першай палавіны галасоў на прэзідэнцкіх выбарах у Румыніі стала відавочна, што цяперашні прэзідэнт Іон Іліеску недабраў усяго некалькі працэнтаў галасоў для поўнай перамогі. Нечакана моцную падтрымку Іліеску атрымаў у сельскіх раёнах. Ужо сёння практычна няма сумненняў у тым, што Іліеску пераможа ў другім раўндзе выбараў, які павінен адбыцца праз два тыдні. У ходзе парламенцкіх выбараў, якія таксама прайшлі ў мінулую нядзелю, перамогу атрымала партыя «Дэмакратычны фронт нацыянальнага выратавання», якую ўзначальвае Іліеску.

*** Міністры фінансаў краін Еўрапейскай супольнасці пачалі ў Бруселі сустрэчу, галоўным пытаннем на парадку дня якой стане нядаўняя ліхаманка на валютных рынках і выхад з еўрапейскай валютнай сістэмы Вялікабрытаніі і Італіі.**

* Італьянскія ўлады паведамілі аб арышце 200 чалавек у выніку правядзення адной з самых буйных у гісторыі міжнародных аперацый супраць гандляроў наркотыкамі. Аперацыя пад кодавай назвай «Зялёны лёд» была ажыццёўлена сумесна італьянцамі і амерыканцамі адначасова ў шасці краінах. У выніку раскрыта асноўная сетка дастаўкі наркотыкаў з Калумбіі. У Італіі затрыманы два главары какаінавага картэля. Арышты зроблены таксама ў Калумбіі, Коста-Рыцы, Вялікабрытаніі, Канадзе і Злучаных Штатах. Паліцыя Вялікабрытаніі канфіскавала вялізную колькасць грошай: аб'ём банкнот складае 20 кубічных метраў!

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

*** У Германіі аб'яўлена аб адмене цырымоніі з нагоды 50-годдзя запуску першай гітлераўскай ракеты «Фау-2». Супраць урачыстасцей, як стала вядома, выступіў канцлер Германіі Гельмут Коль. Супраць іх выказалася і Вялікабрытанія, тысячы жыхароў якой загінулі ў гады другой сусветнай вайны менавіта ад запускаў «Фау-2».**

* Афганскі прэзідэнт Рабані заклікаў да аказання неадкладнай міжнароднай дапамогі, без якой, на яго думку, афганскі народ чакае сапраўдная трагедыя. Ён адзначыў сур'ёзны крызіс у краіне з харчаваннем і палівам. Спыніла сваю дзейнасць сфера сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва, знішчаны цэлы рад буйных прадпрыемстваў. На працягу некалькіх месяцаў у Кабуле няма вады і электрычнасці.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

РОЗДУМ ПАСЛЯ СУДА

ЖОРСТКАСЦІ ЗВЯРЫНЫ ТВАР

ЧАМУ АДНОСІНЫ ПАМІЖ ЛЮДЗЬМІ ЧАСАМ НАБЫВАЮЦЬ ДЗІКІЯ ФОРМЫ І ЗАКАНЧВАЮЦЦА ЗЛОСНЫМІ ЗЛАЧЫНСТВАМІ? ХТО Ў ГЭТЫМ ВІНАВАТЫ? А МОЖА, УСЕ МЫ?..

...ЯНА НІКОЛІ так не плакала ў сваім нялёгкім і гаротным жыцці, як у той суботні вечар. Хоць над яе галавой пранеслася страшэннае ліхалецце Вялікай Айчыннай, а потым у цяжкія пасляваенныя гады неаднойчы напаткалі іншыя беды-няшчасці, але ніколі, як памятае, яе ніхто так не зняважыў і не пакрыўдзіў, як... родны сын. І, здавалася б, за што? Яна ніяк не магла ўцяміць, чаму так здарылася, чаму ёй раптам давялося сутыкнуцца з такім гневам і жорсткасцю з боку блізкага і роднага чалавека?

Гэта пасівелая, як лунь, жанчына і сёння памятае, як усё адбылося. Яна была ў хаце, калі нечакана з вёскі прыбег сын і кінуўся да сваёй рабочай вопраткі, пачаў таропка шукаць яе, нешта шукаючы. Потым узяўся за выхадное адзенне, што вісела побач на вешалцы, сарваў пінжак і стаў выварочваць кішэні. Са злосцю шпурнуў яго на падлогу і з усяе сілы рвануў шуфлядку стала. Там таксама перавярнуў усё дагары нагамі.

Яна адно здзіўлена і стоена глядзела на сына (упершыню бачыла яго такім узрушаным, у нейкім зусім незразумелым стане), а затым ціха, нясмела спытала: «Што ты, сынок, шукаеш?» Відаць, ён толькі цяпер заўважыў, што ў хаце знаходзіцца не адзін, кінуў корпацца ў шуфлядзе і загадным тонам сказаў: «Маці, дай грошай». Яна памкнулася пацікавіцца, навошта яму спатрэбіліся грошы, ён жа, як відаць, і без таго ўжо недзе выпіў. Але сын тут жа яе абсек: «Не задавай дурных пытанняў, а давай грошы — і ўсё!»

Яна пачала даводзіць, што ў яе няма ніякіх грошай, што хворы бацька ляжыць у бальніцы, што ёй трэба нечым карміць сям'ю, што... Але дагаварыць не паспела — уваччу раптам пацямнела, а шчокі апяклі моцныя ўдары... Адзін, другі.

Гэта было так маланкава-імгненна і нечакана, што яна ажно захісталася і ледзь-ледзь утрымалася на нагах. У той момант да смерці перапалоханая жанчына зусім не думала пра сябе, пра тое, што можа быць далей. Яна ціхенька скрозь слёзы зашаптала: «Зараз, сынок, зараз», хуценька адшукала свой маленькі, абшарпаны кашалёк і дрыготкімі рукамі дастала з яго гармонікам складзеную «дзесятку», пакінутую на хлеб. (А ў тыя далёкія шасцідзесятыя гэта былі немалыя грошы.)

Што і казаць, неверагодны, дзікі выпадак. І міжволі ўзнікае пытанне, як усё гэта можна зразумець, назваць? Нейкім непаразуменнем? Раптоўным юнацкім зрывам? Бескантрольнасцю пачуццяў і дзеянняў? Магчыма, усё яно і так. Але, на нашу думку, гэта перш-наперш была злосць, самая звычайная жорсткасць.

ЖОРСТКАСЦЬ... Адкуль жа ў чалавечай душы бярэ свае вытокі гэта непрыглядная, згубная з'ява, якая стала такой распаўсюджанай у наш нялёгкі, заблытаны час? Хочацца на канкрэтных прыкладах паразважаць на гэту, як кажуць «балючую» і сёння вельмі актуальную тэму.

Ён, Віктар Халупаў, 1958 года нараджэння, быў у маці адзіным, а таму любімым сынам. І хоць рос у вёсцы, але, як звычайна ўсе сельскія дзеткі, не быў, што называецца, з пялёнак, прывучаны да нейкай справы. Маці адна працавала-выжылывалася ў калгасе, завіхалася па хатняй гаспадарцы, а яе «адзіны» і «любімы» сынок-абібок ні ў чым ёй не дапамагаў і нават не думаў гэтага рабіць. «Нічога,— супакойвала яна сябе і суседзяў,— няхай падрасце, яшчэ напрацуецца за сваё жыццё».

Ах, як не разумела, памылялася жанчына, што гадуе-выхоўвае не нармальнага чалавека, а звычайнага гультая. Яе Віцёк, як і яго равеснікі, пайшоў у школу ў 7 гадоў, але з-за ляноты вучыўся дрэнна, наогул не хацеў вучыцца і з горам папалам адолеў, як кажуць у такіх выпадках, усяго пяць класаў і калідор.

Куды ж можна было падацца з такой навукай? Дарога адна і ўсім вядомая — працаваць у калгас. Але ці мог юнак, з дзяцінства не прывучаны да работы, быць добрым працаўніком? Вядома, не. Затое хутка і лёгка прайшоў зусім іншыя «курсы» — прызвычаіўся да спіртнога. А на яго патрэбны былі грошы. І 16-гадовы падлетак неўзабаве ўступіў у канфлікт з законам: на глебе п'янства ўчыніў злоснае хуліганства і крадзеж, за што трапіў на лаву падсудных. Думаеце, гэта паслужыла яму ўрокам. На жаль, не. Крывая п'яная сцяжынка, на якой ён апынуўся, зноў прывяла да злачынства — грабяжу ўласнай маёмасці грамадзян. І на гэты раз за свой набег хлопец ізалюецца ад грамадства.

Адбыў В. Халупаў свой тэрмін пакарання, вярнуўся з далёкіх мясцін і, праўда, крыху паспакайнеў. Суцешылася і маці: усцыхнула, зачапілася ў яе душы нейкая іскрынка надзеі, што сын нарэшце ўзяўся за розум. Адно толькі трывожыла, непакоіла: ён па-ранейшаму піў. А п'янкі ніколі і нікога да дабра не даводзілі. Так і тут. Знаходзячыся «пад градусам», Віктар моцна збіў свайго знаёмага, за што быў асуджаны ў трэці раз. Больш таго, да яго прымянілі прымусовае лячэнне ад алкагалізму.

«Калі ў чалавека жыццё дрэннае, ён і сам становіцца дрэнным»,— напісала ў свой час выдатная польская пісьменніца Эліза Ажэшка. Так выйшла і з Віктарам. Пасля адбыцця пакарання ён стаў яшчэ больш злосным, агрэсіўным, яшчэ з большай прагнасцю ўзяўся за спіртное. З-за бясконцых, непрабудных п'янак не выходзіў на работу, і на пачатку сёлетняга года быў звольнены за прагулы. А паколькі не працаваў — не меў уласных грошай і браў іх у маці. Пускаў тут жа на ўсё, што, як кажуць, гарыць—на алкагольныя напіткі, розныя сурагаты. Калі маці не давала грошай, кожны раз патрабаваў іх з пагрозамі, накідваўся з лаянкай, што ні перад чым не спыніцца, а свайго даб'ецца.

Чалавек, які есць хлеб і нічога не робіць, проста дармаед — і нічога больш. Але намнога страшней, калі гэты дармаед яшчэ і несусветны п'яніца, алкаголік. А. В. Халупаў без «зладзейкі з наклейкай» ужо не мог абысціся, таму грошай на гэтае «лякарства» патрабаваў кожны дзень. І жанчына, змардаваная пастаяннымі вымаганнямі, пагрозамі, аднойчы (а гэта было сёлета 5 лютага) абурылася і сказала:

— Усё, хопіць! Пакуль не пачнеш працаваць, больш на выпіўку не дам ні капейкі!

— Ах, так! — ускіпеў ад злосці сын.

І, схапіўшы са стала нож, двойчы ўдарыў ім маці ў грудзі. Тым самым нанёс цяжкае раненне, небяспечнае для яе жыцця.

Потым, калі праводзілася расследаванне гэтага інцыдэнту, Віктар заявіў, што ён не хацеў забіваць сваю маці, а нанёс ёй удары нажом, за тое, што яна абразіла яго сваімі папрокамі. Вось, маўляў, які ён пакрыўджаны анёл, яму і слова супраць сказаць нельга, нават калі гаварыла гэта родная маці.

У час судовага разбору жанчына даравала (маці, вядома, ёсць маці) сыну, прасіла не караць яго, заявіла, што яна сама вінаватая ў тым, што дайшло да такога сумнага фіналу. Тут можна з ёй пагадзіцца толькі часткова. Так, яна і толькі яна, маці, вінаватая ў тым, што выгадавала і выхавала сына такім чэрствым, жорсткім чалавекам. А вось у тым, што дарослы сын з-за грошай на гарэлку як звер кінуўся на маці з нажом, вінаваты толькі ён сам і ніхто больш. І суд зрабіў па закону і справядлівасці: прыгаварыў злачынцу (а як жа яго можна назваць інакш?) да працяглага тэрміну пазбаўлення волі. Пакінуць жорсткасць беспакаранай было б проста амаральна.

А ВОСЬ ЯШЧЭ ПРЫКЛАД жорсткасці, які нічым нельга вытлумачыць. Юрый Н., 1975 года нараджэння, вырас у сялянскай сям'і, дзе бацькі жылі ў міры і згодзе. У гэтай сям'і трое дзяцей, сярод якіх ён — сярэдні. Два гады сядзеў у другім, а затым у дзевятым класах. Да атэстата сталасці не дацягнуў: кінуў вучобу ў школе і паступіў у Горацкі філіял Крычаўскага СПТВ-216. Але і тут да заняткаў адносіўся без належнай сур'ёзнасці і адказнасці. Датэрмінова развітаўся з вучылішчам, аднак працаваць не хацеў. Сноўдаўся цэлымі днямі без справы, пачаў ужываць спіртныя напіткі, сышоўся з дарослымі, якія раней адбывалі судовае пакаранне. Апошні год цяга да спіртнога ў юнака настолькі ўзмацнілася, што стала насіць, паводле выказвання ўрачоў, кампульсіўны характар. А ў п'яным выглядзе пачаў праяўляць агрэсіўнасць, страчваў кантроль над сваімі паводзінамі. Праўда, з'явіліся прыкметы раскайвання і жадання выправіцца, калі маці прыстрашыла, што звернецца да нарколага, каб выратаваць сына ад канчатковага спаўзання ў бездань. Аднак гэта быў толькі «тактычны ход»: выпраўляцца ён зусім не думаў і не жадаў, аб чым сведчаць наступныя факты.

У пачатку красавіка сёлетняга года п'яны хуліган зарэзаў у суседняй вёсцы Азаравічы... 5 сабак. Хіба ж гэта не звярыная жорсткасць? Скажыце, чым яе можна вытлумачыць? За гэты дзікі ўчынак ён апынуўся ў раённай камісіі па справах непаўналетніх, дзе яго актыўна пераконвалі выправіцца і стаць добрым. Хлопец абяцаў. Але не прайшло і месяца, як ён у нецвярозым стане ўчыніў злоснае хуліганства: беспрычынна збіў дваіх чалавек, а праз тры дні, таксама «пад мухай» за нішто нанёс нажом удар зусім незнаёмаму яму хлопцу. Пацярпеўшы да гэтага часу знаходзіцца ў бальніцы, з-за чаго суд не можа разгледзець крымінальную справу. Ці раскаецца падсудны калі-небудзь у сваіх злачынствах? Калі юнак стаяў перад камісіяй па справах непаўналетніх і даваў абяцанне выправіцца, яго бацька сказаў: «Не верце яму. Ён хлусіць, і яго час адпраўляць у папраўча-працоўную калонію. Наша сям'я не ў сілах паўплываць на яго». Тады падумалася, што бацька пагарачыўся. І толькі пазней стала відавочным, што гарбатага, самі ведаеце, што можа выправіць.

Дык што ж, бездапаможна развядзём рукамі, як гэта зрабіў бацька Юрыя? Але кожны з нас заклапочаны ростам злачыннасці, той жорсткасцю, з якой сутыкаемся амаль на кожным кроку. Безумоўна, вельмі дрэнна, што няма дакладнай і эфектыўнай праграмы па маральнаму аздараўленню нашага грамадства. І тут на пытанне, хто вінаваты, можа быць толькі адзін адказ: усе мы. Наша раўнадушша, наша абыякавасць да таго, як паводзяць сябе асобныя падлеткі, чаму яны лянівыя, карыслівыя, злосныя, жорсткія, пагардлівыя, помслівыя, крывадушныя, вераломныя. І сутнасць важнейшай праблемы заключаецца ў тым, што з гэтым злом можам і абавязаны справіцца толькі ўсе мы, разам, як раней любую бяду адольвалі талакой.

Аляксандр САФРОНАЎ,
горацкі міжраённы пракурор.
Іван БРАЛКА,
спец. кар. «Звязды».
Горацкі раён.

Анатоль МЯСНІКОЎ

Фабіян Шантыр

Лёс і трагедыя наркома нацыянальных спраў Беларусі

(Працяг. Пачатак у № 196).

...Побач з Чырвоным касцёлам, што знаходзіцца зараз на плошчы Незалежнасці, тады праходзіла Захараўская вуліца. Дом нумар 18, які належаў нейкай Пржэляскоўскай, і стаў у канцы 1916-га адной з такіх «беларускіх хатак».

Суботнімі вечарамі тут наладжваліся вялікія і змястоўныя вечарынкі. Збіраліся ў «хатцы» мінскія хлопцы-чыгуначнікі, дзяўчаты — у тым ліку і школьніцы. Да іх у госці прыходзілі вядомыя ў Мінску людзі: тэатральныя дзеячы Уладзіслаў Галубок, Усевалад Фальскі, вучоны Аркадзь Смоліч, архітэктар Лявон Дубейкоўскі... Ну, а самымі жаданымі гасцямі былі, вядома ж, літаратары: Ядвігін Ш., Змітрок Бядуля, Арнольд Паўловіч, Язэп Фарботка, Рамуальд Зямкевіч... З Бабруйска, за паўтары сотні кіламетраў, рэгулярна прыязджаў на вечарынкі адміністратар палявога шпіталю Фабіян Шантыр.

Прыехаўшы ў Мінск, ён абавязкова забягаў найперш у Першую беларускую кнігарню, што знаходзілася побач з «хаткай»,— на той жа Захараўскай вуліцы. Яе заснавалі Ядвігін Ш. і Алесь Уласаў. У кнігарні Фабіян ахвотна набываў кнігі: Коласавы «Песні жальбы» і «Родныя зьявы», Купалавы «Гусьляр» і «Жалейка»; «Рунь» Максіма Гарэцкага, «Дудка беларуская» Францішка Багушэвіча, «Вянок» Максіма Багдановіча, «Скрыпка беларуская» Цёткі, «Бярозка» Ядвігіна Ш... Тут жа ён купляў часопіс «Маладая Беларусь», газету «Наша Ніва».

А ў самой «хатцы» заўсёды панаваў добры настрой. Узнёсла чыталі свае творы і творы класікаў маладой беларускай літаратуры Купалы, Коласа, Багдановіча—Ядвігін Ш., Бядуля, Паўловіч, Зямкевіч... Смоліч вучыў дзяўчат танцаваць «Лявоніху», «Юрачку», «Крыжачка», з імі ахвотна скакалі самі Галубок і Ядвігін Ш. Развучваліся і спяваліся і беларускія песні, пераважна народныя, папулярныя. Фабіян Шантыр спачатку саромеўся, не вельмі актыўнічаў на ўсім гэтым. Але пазней, калі бліжэй пазнаёміўся з мінскай моладдзю, не ўступаў ёй практычна ні ў чым...

Тут, у «беларускай хатцы» на Захараўскай, малады адміністратар Бабруйскага палявога шпіталю пазнаёміўся з паннай Людвікай Сівіцкай, якая пазней стане ўсім нам вядома як Зоська Верас,— сваёй будучай жонкай і аднадумцай. Маладыя, прыгожыя душамі і характарамі людзі, адчувалі не толькі ўнутраную прыязь адзін да аднаго, але і бачылі агульнасць сваіх ідэалаў і памкненняў у жыцці.

...У адзін з суботніх восеньскіх вечароў 1916 года тут з'явіўся Максім Багдановіч.

Яго ведаў, любіў і шанаваў стольны Мінск. Вершы Максіма на памяць дэкламавалі ў «хатках», у тым ліку і ў гэтай — на Захараўскай. Іх — і найперш славутую ўжо тады «Зорку Венеру»,— спявалі... Але... Усяго дваццаць пяць было Багдановічу, а быў ён невылечна хворы. Паэт ведаў: дзён у гэтым жыцці яму адведзена няшмат.

Гутаркі з Багдановічам вабілі ўсіх. І хоць быў Максім не вельмі ахвочы да апавядаў, ён расказваў усё, што ведаў. І пра паэзію, і пра жыццё... Жыццялюба, працаўніка і проста шчырага і сціплага чалавека, яго гатовы былі слухаць бясконца.

У самы разгар вечарынкі на круг выйшаў Аркадзь Смоліч. Папрасіў цішыні. А калі яна ўсталявалася, прапанаваў адгадаць імя аўтара, чый твор меўся прачытаць.

У «хатцы» ўсталявалася мёртвая цішыня.

Толькі ў сэрцы трывожным пачую
За краіну радзімую жах,—
Успомню Вострую Браму святую
І ваякаў на грозных канях.
У белай пене праносяцца коні,—
Рвуцца, мкнуцца і цяжка хрыпяць...
Старадаўняй Літоўскай Пагоні
Не разбіць, не спыніць, не стрымаць.
У бязмерную даль вы ляціце,
А за вамі, прад вамі — гады.
Вы за кім у пагоню спяшыце?
Дзе шляхі вашы йдуць і куды?

Прысутныя, здавалася, не дыхалі. Вобразы «ваякаў на грозных канях» ім былі зразумелыя і дакладна ясныя. А Аркадзь Смоліч узнёсла працягваў:

Мо яны, Беларусь, панясліся
За тваімі дзяцьмі ўздагон,
Што забылі цябе, адракліся,
Прадалі і аддалі ў палон?
Бійце ў сэрцы іх — бійце мячамі,
Не давайце чужынцамі быць!
Хай пачуюць, як сэрца начамі
Аб радзімай старонцы баліць...
Маці родная, Маці-Краіна!
Не ўсцішыцца гэтакі боль...
Ты прабач, Ты прыймі свайго сына,
За цябе яму ўмерці дазволь!..
Усё лятуць і лятуць тыя коні,
Срэбнай збруяй далёка грымяць...
Старадаўняй Літоўскай Пагоні
Не разбіць, не спыніць, не стрымаць.

Шантыр быў ашаломлены, узрушаны да глыбіні душы. «Колькі праўды! — шапнуў ён Людвіцы Сівіцкай.— Гэта ж класіка. Сапраўдная беларуская класіка!»

— Чытаю яшчэ раз! — выгукнуў Смоліч.— Слухайце, запаміняйце! І думайце: хто мог так глыбока пранікнуцца болем за нашу з вамі айчыну?..

Другі раз Аркадзь чытаў амаль што па памяці. А ўслед за ім — хто ўголас, а хто — шэптам — прысутныя на вечарынцы паўтаралі:

...Старадаўняй Літоўскай Пагоні
Не разбіць, не спыніць, не стрымаць!

Калі чытанне скончылася, у пакоі пэўны час панавала нейкая ўрачыста-ўзнёслая цішыня. Узняўся з месца Ядвігін Ш., счакаў момант і сказаў:

— Я ведаю, хто аўтар. Гэта — Максім Багдановіч!

Усе дружна і шчыра заапладзіравалі.

«А ў другім канцы пакоя,— напіша праз многа гадоў пасля падзеі ўдзельніца вечарынкі Апалёнія Савёнак,— сядзіць аўтар, усхваляваны, ледзь ухапляючы паветра сваімі хворымі грудзьмі...»

Яго шчыра і непадробна віншавалі. Пацiскалі Багдановічу руку Бядуля і Ядвігін Ш., Паўловіч і Зямкевіч, Галубок і Смоліч, Фальскі і Дубяйкоўскі. Асмялелі і маладыя ўдзельнікі вечара. Людвіка Сівіцкая, Ванда Лявіцкая (дачка Ядвігіна Ш., якая стане пазней жонкай Язэпа Лёсіка), дзве сястры Бядулі, Фабіян Шантыр і іншыя таксама парадуюцца за творчы поспех дзядзькі Максіма. Будуць жадаць яму здароўя, далейшага плёну ў паэзіі...

Ён быў так патрэбны ўсім ім! Паэзія Багдановіча станавілася для беларускай інтэлігенцыі і моладзі сапраўднай пуцяводнай зоркай. Ён сцвярджаў ёй «гармонію жыцця, услаўляў цэласнасць, высакароднасць чалавека, веру ў чалавека, любоў і чуласць у яго» (Алег Лойка), што так неабходна і ў існаванні чалавецтва, і ў барацьбе кожнага з нас за свае ідэалы, мэты, памкненні.

На працягу чатырох месяцаў—ажно да канца зімы 1917-га — Максім Багдановіч рэгулярна прыходзіў у «беларускую хатку», сустракаўся з яе наведвальнікамі. Ён нікога не вучыў, як жыць і што рабіць, нікому не чытаў натацый... Сама справа жыцця Багдановіча станавілася для інтэлігенцыі і маладых людзей Мінска ўзорам служэння Айчыне, вернасці абранаму шляху. Фабіян Шантыр, як пакажуць далейшыя падзеі, зразумее і ўсвядоміць гэта найбольш выразна і акрэслена. Гэтаму паспрыялі і Багдановіч, і іншыя арганізатары і натхняльнікі «хаткі».

«Ніхто не чытаў нам лекцыяў, не пераконваў, не агітаваў,—чытаем далей у артыкуле Апалёніі Савёнак «Калісьці ў Менску», змешчаным у трэцім нумары эмігранцкага часопіса «Беларуская моладзь» за 1960 год, перадрукаваным больш чым праз тры дзесяцігоддзі часопісам «Беларуская мова і літаратура ў школе».— Гэтыя выдатныя людзі выбралі найвастрэйшую зброю — мастацкае слова. Яны прамаўлялі да нас вуснамі нашых паэтаў-адраджэнцаў. Калі Смоліч дэкламаваў Купалава «Над Нёманам» або Гарунова «Ты, мой брат, каго зваць Беларусам...»; калі Галубок дэкламаваў гарачыя Купалавы поклічы; калі Лявіцкая дэкламавала цёплыя Цётчыны ды Буйлянчыны творы — тут была й любасць да пакрыўджанае бацькаўшчыны, і слаўная мінуўшчына яе, і пашана да свае мовы. Гэта было для нас і навукай, і клічам, і загадам, і праграмай дзейнасці. Мы бачылі ідэю, тую высокую, велічную ідэю змагання за волю свае бацькаўшчыны й свайго народу...»

У лютым 1917-га гаспадары «хаткі» праводзілі Максіма Багдановіча ў Ялту. Яму трэба было змяніць клімат, падлячыцца... Ён абяцаў сваім новым маладым сябрам абавязкова вярнуцца ў Мінск і заўсёды быць побач з імі. Аднак праз тры месяцы паэта не стала...

Дзейнасць «беларускай хаткі» на Захараўскай вуліцы да таго часу была, па сутнасці, ужо згорнута. Адбылася Лютаўская рэвалюцыя, якая ўнесла ў рэчаіснасць новыя фарбы, акцэнты, накірункі. У жыцці кожнаму большменш актыўнаму і дзейнаму чалавеку прадстаяла вызначаць больш рэальна і бліжэй да канкрэтнай справы. Фабіян Шантыр знайшоў сабе сумленнае прымяненне і ў гэтай абстаноўцы. Ён стаў адным з лідэраў левага крыла Беларускай сацыялістычнай грамады, старшынёй аднаго з буйнейшых яе камітэтаў — Бабруйскага.

А яшчэ, як высвятліца праз пэўны час, Шантыр шмат часу прысвячаў самастойнай літаратурнай творчасці, тэарэтычнай распрацоўцы праблем беларускага нацыянальнага адраджэння. Тое, што гэта былі і цікавыя творы, і важныя самастойныя навуковыя працы, мы паспрабуем паказаць некалькі пазней.

III.

«З незвычайным размахам і глыбінёй разгарнуўся беларускі рух з першых дзён рэвалюцыі 1917 года. Сакавіцкі пераварот (маецца на ўвазе адрачэнне ад прастолу царом Мікалаем II — А. М.) канчаткова разняволіў беларускі народ ад прыгону петраградскага цэнтралізму і паставіў яго перад пытаннем свайго нацыянальнага і дзяржаўнага самавызначэння». Так напісаў неўзабаве пасля тых неадназначных, а часам і супярэчлівых падзей адзін з актыўных удзельнікаў беларускага нацыянальнага руху Аляксандр Цвікевіч у брашуры «Краткий очерк возникновения Белорусской Народной Республики», выдадзенай у 1918 годзе ў Кіеве. Напісаў аб'ектыўна, з веданнем справы, так, як яно было ўсё, прынамсі, і ў жыцці.

Пасля звяржэння царызму ў цэнтры палітычнай барацьбы на тэрыторыі Беларусі апынулася нацыянальнае пытанне. У вялікіх і малых гарадах і мястэчках пачынаюць узнікаць самыя розныя нацыянальныя па форме арганізацыі: у асноўным — палітычныя, зрэдку — культурна-асветныя. Галоўную ж сілу сярод іх прадстаўляла адроджаная Беларуская сацыялістычная грамада, створаная яшчэ ў 1902 годзе.

У канцы сакавіка 1917 года адбыўся з'езд беларускіх грамадскіх дзеячаў, на якім быў заснаваны Беларускі нацыянальны камітэт. З васемнаццаці членаў БНК дзесяць з'яўляліся грамадоўцамі, а ўзначаліў яго відны палітычны дзеяч таго часу, былы член Першай Дзяржаўнай думы буйны землеўладальнік Раман Скірмунт. Сярод членаў камітэта былі: Аркадзь Смоліч, Усевалад Фальскі, Браніслаў Тарашкевіч, Алесь Бурбіс, Змітрок Жылуновіч (Цішка Гартны), Казімір Кастравіцкі (Карусь Каганец), Паўлюк Аляксюк, Фабіян Шантыр... Яны і павінны былі прадстаўляць Часовару ўраду патрабаванні і меркаванні, якія датычаліся «арганізацыі кіравання Беларуссю (аўтаноміі Беларусі) на асновах федэратыўнага ладу дэмакратычнай Расійскай рэспублікі».

Удзел у Беларускім нацыянальным камітэце Смоліча і Фальскага, Тарашкевіча і Бурбіса, Гартнага і Шантыра быў, натуральна, не выпадковы, апраўданы. Іх ведалі як моцных прыхільнікаў ідэі беларускасці, як папулярных дзеячаў сярод шырокіх мас працоўных. А вось факт удзелу ў Беларускім нацыянальным камітэце Рамана Скірмунта, чалавека, як сведчыў у 1921 годзе вядомы даследчык нашай нацыянальнай гісторыі Ф. Турук, «непапулярнага сярод сялян і звязанага вузамі ідэйнай роднасці з польска-літоўскай арыентацыяй, быў першай буйнай палітычнай памылкай у гісторыі беларускага руху, якой умела карысталіся працаўнікі беларускага нацыянальна-палітычнага руху...»

(Працяг будзе).

Наогул, рэдка можна сустрэць артыста, чыя творчасць удала сумяшчае, здавалася б, зусім палярныя жанры — класічную музыку з пародыяй. Прыйшоўшы ў тэатр «Хрыстафор» як музыкант, Сяргей хутка заняўся, што называецца, індывідуальнай працоўнай дзейнасцю, вынесшы на суд гледачоў цікавую прафесіянальную пародыю. У гэтым годзе здольнасці Краўца былі па заслугах ацэнены на міжнародным фестывалі сатыры і гумару ў Рызе, дзе ён атрымаў сваё першае лаўрэацкае званне. Дарэчы, бліжэй з Сяргеем Краўцом чытачы могуць пазнаёміцца ў перадачы шоу-казіно «Каралеўскае паляванне», дзе ён у пары з калегам па тэатры «Хрыстафор» Яўгенам Крыжаноўскім выконвае ролю вядучага.

А пакуль — некалькі пытанняў узыходзячай «зорцы».

Сяргей КРАВЕЦ:

«Я атрымаў вышэйшую «хрыстафораўскую» адукацыю»

Пакуль што імя Сяргея Краўца не часта фігуруе ў канцэртных афішах і тым больш на старонках сродкаў масавай інфармацыі. Але бясспрэчны талент і зайздросная працаздольнасць адкрываюць перад хлопцам даволі прывабныя перспектывы.

— Без перабольшанняў можна сказаць, што ты майстар сваёй справы. Вось толькі губляешся ў здагадках: у якім жа ўсё такі жанры ты працуеш?

— З дзяцінства я вучыўся музыцы: спачатку ў спецыяльнай музычнай школе пры кансерваторыі, потым у спецыялізаваным ліцэі, нарэшце, у самой Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Так што недзе з 7 гадоў я прафесіянальна займаюся менавіта музыкай. А што датычыцца пародыі, дык гэта ў мяне далёка не асноўны занятак, а хутчэй хобі, проста гэта захапленне я ўдала прымяняю на практыцы, за што яшчэ і атрымліваю грошы.

— Наколькі я ведаю, ты па спецыяльнасці — дырыжор хору...

— Абсалютна дакладная інфармацыя. І менавіта ў гэтай ролі пасля заканчэння кансерваторыі я быў размеркаваны ў Гомельскую філармонію — кіраваць камерным хорам. Праўда, амаль адразу ж прыйшло разуменне таго, што гэта не зусім маё. Калі мае сакурснікі без асаблівых цяжкасцей «ужыліся» ў новую пасаду, то мне больш падабалася адказваць толькі за сябе і рабіць тое, што хачу, магу, умею і лічу патрэбным менавіта я. Адказваць за вялікую групу людзей вельмі складана. У такой сітуацыі практычна не застаецца часу для ўласнага самавыяўлення. Таму працаваць дырыжорам хору мне проста не хацелася.

— Але, напэўна, проста так адпрэчыць сваю кваліфікацыю таксама не хочацца?

— Само сабой. Недзе ў пачатку верасня я разам з сябрамі ездзіў ў Фінляндыю на вельмі прэстыжны фестываль класічнай музыкі. Дарэчы, аб гэтым ужо сведчыць сам факт традыцыйнай на ім прысутнасці прэм'ер-міністра гэтай краіны. Не трэба, напэўна, тлумачыць, якой важнасці гэта падзея. Я выступаю ў саставе квартэта духоўнай народнай музыкі. Усе музыканты нашай чацвёркі — моцныя прафесіяналы, за плячамі якіх Белдзяржкансерваторыя. Што датычыцца самой праграмы, дык без лішняй сціпласці, гэта вельмі класныя нумары. І мы ў сваю чаргу разлічваем на добры прыём з боку скандынаўскай публікі.

— Пры жаданні ты мог бы зрабіць сабе нядрэнную кар'еру як сур'ёзны музыкант. Наўрад ці такое магчыма ў «Хрыстафоры».

— Выпадак, які звычайна завецца шчаслівым, прывёў мяне ў тэатр менавіта як музыканта, бо, паколькі тэатр мае падназву «музычна-сатырычны», усё не абмяжоўваецца толькі размоўным жанрам. І я стаў звяном у тым вялікім ланцугу, які называецца «Хрыстафор». Пакуль што я гэтае звяно моцна трымаю. Усё гэта як дэталь некага складанага механізма, без якой машына проста не зможа працаваць. Таму кожнаму прыходзіцца займацца сваёй справай на высокім прафесіянальным узроўні. А каб не было блытаніны, існуе размежаванне абавязкаў на тых, для каго бліжэй пантаміма, і тых, для каго — музыка. Я вось — музыкант. Вядома, я акрамя таго задзейнічаны і ў тэатральных масоўках, але гэта несур'ёзна. У некаторых рэчах проста не хапае вывучкі,— яно і зразумела: я ж не канчаў тэатральных устаноў. Але за пяць гадоў існавання тэатра «Хрыстафор», я думаю, што ўсё-такі атрымаў вышэйшую акцёрскую «хрыстафораўскую» адукацыю.

— І менавіта дзякуючы гэтай адукацыі ты атрымаў першае лаўрэацкае званне?

— У выпадку з фестывалем сатыры і гумару ў Рызе ўсё было працай. Я зараней ведаў састаў удзельнікаў конкурсу і таму ехаў ужо з адной мэтай — перамагчы. Так што для мяне тут нічога нечаканага не адбылося. Хутчэй было б смешна, каб усё выйшла наадварот.

— Ці былі пасля гэтага нейкія цікавыя запрашэнні?

— Так, у гэтым сэнсе мне пашанцавала. Адразу ж пайшлі запрашэнні ад Марыі Райкінай — нявесткі Максіма Райкіна, роднага брата Аркадзя Ісаакавіча,— на ўдзел у конкурсе памяці Андрэя Міронава, натхняльнікам і арганізатарам якога яна з'яўляецца. Пакуль што, праўда, не ведаю, у якой якасці я там буду — госця ці ўдзельніка, але гэта ўжо не так важна.

Прыкмецілі і дома — запрасілі весці забаўляльную праграму на БТ. Так што цяпер мяне ў пары з Яўгенам Крыжаноўскім можна ўбачыць і на экранах тэлевізараў. Быў і шэраг іншых, праўда, ужо куды менш прывабных запрашэнняў. А ўвогуле работы хапае.

— Ты згодзен з тым пастулатам, што асноўную ролю ў папулярызацыі якога б там ні было артыста павінна браць на сябе рэклама?

— Абсалютна. І гэта досыць простая ісціна. Каб стаць хоць бы самай малой зоркай, дастаткова некалькі разоў «засвяціцца» на тэлебачанні, хоць бы толькі для таго, каб цябе ведалі і пазнавалі. Гэтага вельмі многім катастрафічна не хапае. Мноства таленавітых людзей не маюць рэкламы наогул, не кажучы ўжо пра ТБ, і гэта вельмі ўскладняе іхняе жыццё. Рэклама — гэта ўжо ў пэўнай ступені поспех. Людзі будуць ісці на твае канцэрты, бо іх нашпігавалі тваімі суперякасцямі. І ў гэтым няма нічога амаральнага.

— А ў цябе ніколі не ўзнікала думкі развітацца з тэатрам, каб распачаць «індывідуальную працоўную дзейнасць»?

— Калі мы аднойчы выступалі ў Кіеве, то вельмі мудрую і добрую заўвагу на гэты конт зрабіла жонка вядомага Штэпселя (як вядома, пад канец сваёй творчай кар'еры яны чамусьці разышліся, што ў сваю чаргу нікому не пайшло на карысць). Дык вось, яна сказала: вы моцныя тым, што разам. Так і ў адносінах да нашага тэатра: ёсць нейкае ядро, якое трэба берагчы. Я гэта разумею і не хачу ставіць сяброў у нязручнае становішча. Да таго ж ніхто мне не забараняе выступаць самастойна, праўда, пад маркай тэатра. Не мае нічога супраць індывідуальнай дзейнасці і мастацкі кіраўнік — калі ласка, шукай спонсараў і напрацоўвай папулярнасць. У нас наогул няма аніякіх абавязковых рамак, маўляў, гэта можна, а гэта ўжо — не. Усё, што датычыцца творчасці, не церпіць ніякіх абмежаванняў.

— Да цябе калі-нікалі даходзіць рэзананс з боку тых людзей, у вобраз якіх ты ўжываўся?

— Трэба адразу падкрэсліць, што я не займаюся канкрэтна музычнай пародыяй. Я назваў бы гэтую справу гэткім сяброўскім шаржам. Калі браць пародыю, то гэта больш жорсткая форма перайманя асабістых якасцей «першакрыніцы». Я не імкнуся дасягнуць поўнай копіі, проста адразу ўяўляю агульны стан, г. зн., магу нават не імітаваць голас, а толькі падмячаць рысы, дэталі — выраз вачэй, міміку твару, рухі рук і г. д. А што датычыцца рэзанансу, то я атрымаў патрэбныя каментарыі практычна ад усіх, з кім «меў справу». Дарэчы, ніхто з маіх «пацыентаў» крыўды на мяне не затаіў.

— Ты лічыш свае здольнасці прыроднымі ці напрацаванымі за пэўны час?

— Хутчэй першае. Бо досыць мне адзін раз убачыць нешта вартае па ТБ, як я адразу ж магу выдаць аналагічны «нумар». Так што гэта, напэўна, прыродная якасць. Дарэчы, я думаю, у гэтым плане мяне пераўзыдзе мая двухгадовая дачка, якой кагосьці спарадзіраваць — няма нічога працей.

— У цябе ўсё яшчэ наперадзе. А на сённяшні момант ты ўжо вырашыў канчаткова, якой сферы дзейнасці будзеш аддаваць перавагу?

— Не крывячы душой — на што будзе попыт. І гэта нават не кан'юнктура, а такія ўмовы дыктуе наш штодзённы быт. Ёсць у жыцці няхай не самыя галоўныя, але важныя рэчы, без якіх проста цяжка ўявіць сваё існаванне. Напрыклад, кватэра, машына, адзенне, яда. У мяне няма кватэры, таму мне патрэбна зарабляць грошы, каб хоць некалі яе набыць. І так — куды не кінься. Так што, як ні дзіўна і адначасова крыўдна, ад мяне амаль нічога не залежыць. Умовы будзе дыктаваць час.

Гутарку вёў
Ігар КАРНЕЙ.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

1 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

16.35. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
17.00. Сёння—Міжнародны дзень пажылых людзей. «Дабрадзея».
18.00. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
18.30. Абласныя навіны (Гродна).
18.40. Зачытайце маё пісьмо...
18.45. Міжнародны дзень музыкі. Святочны канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі. У перапынку — Калыханка.
21.15. Панарама.
21.40. Да нацыянальнага свята кітайскага народа. Выступленне Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі Ван Сінда.
21.50. Тыдзень беларускага ўрада.
22.15. Творчае маладзёжнае аб'яднанне «Крок» прадстаўляе... Дабрачынны канцэрт гуртоў «Уліс» (Мінск) і «Холі Джой» (Лондан).
23.40. НІКа.

Канал «Астанкіна»

14.25. Тэлемікст.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. «Гісторыя і людзі». Мастацка-публіцыстычная праграма.
17.00. Навіны.
17.20. «Мелодыі сонечнага краю». Канцэрт казахскай музыкі.
17.50. «Казка на колах». Мультфільм.
18.05. «Багатыя таксама плачуць».
18.50. Дак. фільм «...На маім вяку...»
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Лато «Мільён».
21.05. Прэм'ера рубрыкі: «Кожны аб сваім».
21.20. Да Міжнароднага дня музыкі. «Адраджэнне».
23.00. Навіны.
23.20. Тэлескоп.
23.25. «Формула кахання». Маст. фільм.

Канал «Расія»

15.00. Сігнал.
15.15. Мульці-пульці.
15.45. Пілігрым.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Рэтра. Спявае Уладзімір Макараў.
17.15. «Як жывеш, Уфа?»
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. Спецыяльны камерцыйны веснік.
20.30. Невядомая Расія. Да 100-годдзя з дня нараджэння М. Цвятаевай.
21.00. Ціхі дом.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.55. На сесіі ВС Расіі.
23.25. Ціхі дом (працяг).

2 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Дзівосныя азёры».
9.00. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
9.20. «Падкідыш». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. Дарожная азбука.
17.00. «Што мацней?». «Страчаная галактыка». Мультфільмы.
17.15. «Мы спяваем казку». Дзіцячая музычная школа № 15 г. Мінска.
18.00. Дак. фільм.
18.40. Сістэма «Ньюс».
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Прафсаюзы: праблемы, каментарыі, інтэрв'ю старшыні Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі У. І. Ганчарыка.
19.30. «Наша званне—народны». Харавы калектыў Палаца культуры ўпраўлення асветы.
20.00. Творчае аб'яднанне МЭТА. Чалавек. Народ. Нацыя.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.40. «Падкідыш». Маст. фільм.
22.55. На атрыманне Дзяржаўнай прэміі Беларусі. Г. Гарэлава. Кантата «У год сусветнага пажару».
23.35. НІКа.

Канал «Астанкіна»

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Мудрасць беднай дзяўчыны». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
9.55. «Пра казла». Мультфільм.
10.10. ...Да 16 і старэйшым.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Ад'ютант яго правасхадзіцельства». 4-я і 5-я серыі.
13.40. «Алё! Вас чую». Мультфільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. Іграе А. Майкапар (клавесін).
16.15. «Індыйскі выбар расійскага барона». Дак. фільм.
17.00. Навіны.
17.25. «Персона». А. Сакураў.
17.55. «Матылёк». Мультфільм.
18.05. Чалавек і закон.
18.35. Фільм—дзецям. «Прыгоды Чорнага Прыгажуна». 12-я серыя.
19.00. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «Штаны».
22.05. «ВІД» прадстаўляе: «Свет Фабержэ».
22.15. Музагляд.
23.00. Навіны.
23.20. Аўта-шоў.
23.35. «Так!»
0.05. MTV.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. Студыя «Нотабене».
8.30. Вольны час.
8.45. М-трэст.
9.00. Ціхі дом.
10.55. «Віндзорскія свавольнікі» з антрактам у Выбаргу.
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. «Пра чорнага барона заканчэнне слова».
15.45. «Куды знікае песня...»
16.15. «Гісторыя адной паездкі». Частка 2-я.
16.45. Там-там навіны.
17.00. «Спунер». Маст. фільм 1-я серыя.
17.50. «Давайце разбяромся».
18.05. Песні Алега Міцяева.
18.45. Крымінальныя паведамленні.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «К-2» прадстаўляе: «Абзац».
20.00. У свеце аўта- і матаспорту.
20.30. «Назіральнік». Маст. фільм.
22.00. Весткі.
22.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
22.50. На сесіі ВС Расіі.
23.20. Вячэрні салон.

БЕЛАГРАПРАМБІРЖА МЕНСК

НАВІНЫ АКЦЫЯНЕРНАГА ТАВАРЫСТВА «БЕЛАГРАПРАМБІРЖА»

НА ТАРГАХ У ПЯТНІЦУ, 25 ВЕРАСНЯ 1992 ГОДА, БЫЛО ЗАРЭГІСТРАВАНА 30 ЗДЗЕЛАК НА АГУЛЬНУЮ СУМУ 207,4 МЛН. РУБЛЁЎ.

НАЙБОЛЬШ БУЙНЫЯ ЗДЗЕЛКІ:

Продаж крухмалу на 5,6 млн. рублёў, бульбы — на 4,5 і 3,0 млн. рублёў, камбікорму для свіней — 3,6 млн. рублёў, цыгарэты «БТ», «Пірын» — на 780 тыс. долараў ЗША.

Сярод купленых і прададзеных тавараў:

Назва тавару	Адзінка вымярэння	Цана за адзінку (рублёў)
Акцыя АТ «Белаграпрамбіржа»	шт.	40.000
Камбікорм для свіней	тона	18.000
Бульба	тона	15.000—15.200
Ільнасемя	тона	19.000
Крухмал	тона	70.000
Чабаровая настойка ў бутэльках па 0,5 літра, 28 градусаў	бутэлька	85
Віно гранатавае, моцнае, 18 град. у слоіках па 3 літры	слоік	290
Трактар Т-40АМ	шт.	240.000
Фуражыр навясны ФН-1,4	шт.	50.000
Бульбасартавальны пункт КСП-15	шт.	83.000
Сеялка пнеўматычная рапсавая СПР-6	шт.	14.000
Падшыпнік № 3522	шт.	167
Аўтамабіль ВАЗ-21063, 1989 г. вып.	шт.	560.000
Крылы са шклапластыку да аўтамаб. «Масквіч-2140», ГАЗ-53	шт.	2.645—2.700
Палатно машыннае 450	шт.	20
Дызельнае паліва (у талонах)	літр	10
Бензін А-76 (у талонах)	літр	12
Прэс вінтавы ПР-1081	шт.	25.000
Дрэваапрацоўчыя станкі ДС-1 (без рухавіка)	шт.	7.500
Цвікі шыферныя	тона	50.000
Шкло аконнае	м. кв.	1.115
Наборы спальнай мэблі «Медуніца»	шт.	35.000
Электрасокавыціскалкі	шт.	3.000
Цыгарэты «БТ», «Пірын» у цвёрдай упакоўцы	пачак	0,13 (долар ЗША)

НА ТАРГАХ АТ «БЕЛАГРАПРАМБІРЖА» ЗАЎСЁДЫ ПРАДСТАЎЛЕНЫ ШЫРОКІ ВЫБАР ТАВАРАЎ, У ТЫМ ЛІКУ: збожжа, бульба, агародніна, садавіна, кава, гарэлка, спірт, рыба і рыбапрадукты, мяса і мясапрадукты, масла і алей, племянная жывёла, сельгасмашыны, будаўнічыя матэрыялы, легкавыя і грузавыя аўтамабілі, запасныя часткі, нафтапрадукты, вырабы хімічнай прамысловасці, мінеральныя ўгнаенні, гуматэхнічныя вырабы, чорныя і каляровыя металы, спецадзенне, абутак, тэлевізары, халадзільнікі і іншыя тавары народнага спажывання.

Для ўдзелу ў таргах і заключэння здзелак неабходна мець круглую пячатку гаспадаркі ці прадпрыемства, а таксама даверанасць на права ўдзелу ў таргах біржы і заключэння здзелак.

ВЫСОКАКВАЛІФІКАВАНЫЯ СПЕЦЫЯЛІСТЫ БІРЖЫ ВЕТЛІВА І АПЕРАТЫЎНА ДАПАМОГУЦЬ ВАМ ЗАРЫЕНТАВАЦЦА Ў РЫНАЧНЫМ МОРЫ, АДКАЖУЦЬ НА ЎСЕ ВАШЫ ПЫТАННІ І ДАПАМОГУЦЬ ВЫРАШЫЦЬ ПРАБЛЕМЫ.

ДА УВАГІ КІРАЎНІКОЎ КАЛГАСАЎ, САЎГАСАЎ, ПРАДПРЫЕМСТВАЎ І АРГАНІЗАЦЫЙ АГРАПРАМЫСЛОВАГА КОМПЛЕКСУ, КІРАЎНІКОЎ ПРАМЫСЛОВЫХ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ!

АКЦЫЯНЕРНАЕ ТАВАРЫСТВА «БЕЛАРУСКАЯ АГРАПРАМЫСЛОВАЯ БІРЖА» **паведамляе, што 2, 9, 16, 23 і 30 кастрычніка**

ПРАВОДЗЯЦЦА ПЕРШЫЯ ВОСЕНЬСКІЯ АДКРЫТЫЯ ТАРГІ

У гэтыя дні Вы можаце ў якасці госця азнаёміцца з работай магутнай рыначнай структуры ў рэспубліцы «Белаграпрамбіржы», а таксама прадаць наяўныя ў Вас і купіць неабходныя Вам тавары сельскай гаспадаркі і прамысловасці.

ТАРГІ ПРАВОДЗЯЦЦА ШТОТЫДНЁВА ПА ПЯТНІЦАХ, З 11 ГАДЗІН ПА АДРАСУ:
Г. МІНСК, ВУЛ. КАЗІНЦА, 86, КОРПУС 2.
РЭГІСТРАЦЫЯ ЎДЗЕЛЬНІКАЎ З 9.00.
ТЭЛЕФОНЫ ДЛЯ ДАВЕДАК: 77-01-37, 77-07-26.

Наступны нумар «Звязды» выйдзе ў суботу, 3 кастрычніка г. г.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. 197.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12